

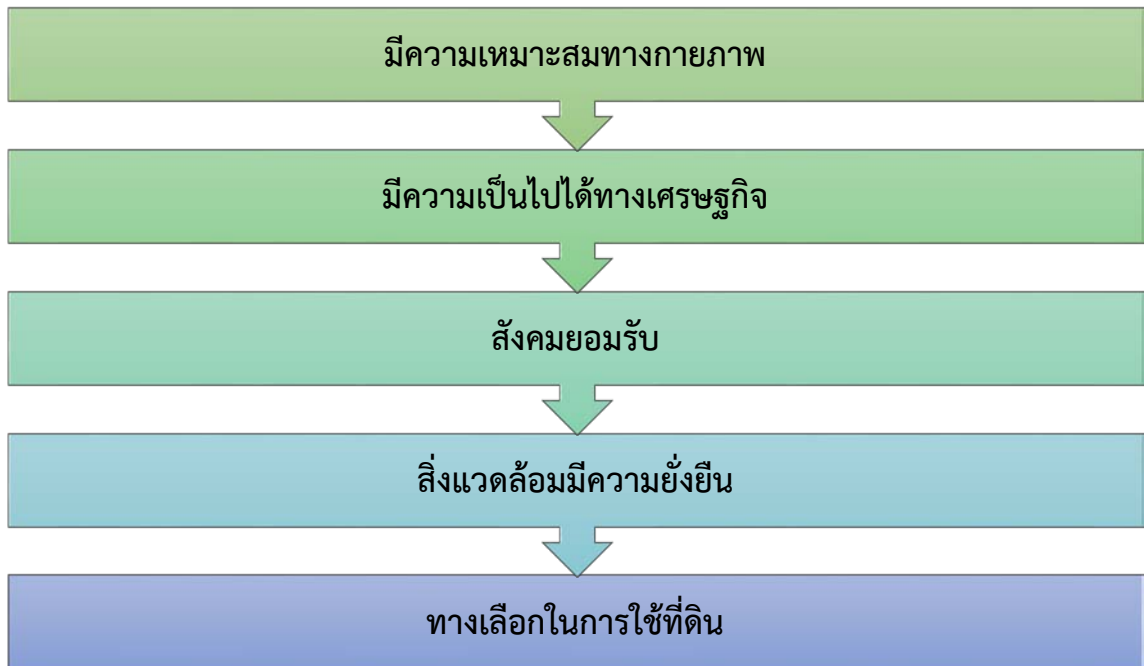
แผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส

สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส 2564
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสารชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดิน ดังนี้

หลักการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่างๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ
กันยายน
2564

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
1.6 คำสำคัญ	1-4
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติเอกลักษณ์	2-2
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-7
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-10
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-13
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-5
3.3 ทรัพยากรดิน	3-6
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-7
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 ผลขึ้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน	5-1

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.3 เขตการใช้ที่ดิน	6-3
6.4 ระบบการปลูกพืชตามเขตการใช้ที่ดิน	6-10
6.5 การจัดการความต้องการของชุมชน	6-11
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
7.6 ระยะเวลาดำเนินการ	7-4

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2532-2563	2-7
2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	2-10
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2563	2-12
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2563	2-13
2-5 สภาพสังคมในพื้นที่ของตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2563	2-15
2-6 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2563	2-17
3-2 ป่าไม้ตามกฎหมายตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	3-1
3-1 ที่ตั้งบ่อบาดาลตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	3-1
3-2 โครงการชลประทานตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	3-5
3-3 หน่วยแผนที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	3-8
3-4 สมบัติดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	3-9
3-5 การชะล้างพังทลายของดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	3-12
4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	4-2
5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	5-5
6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	6-2
6-2 เขตการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	6-4
6-3 การเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีเขตการใช้ที่ดิน	6-10
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-5
7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่องตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส แผน 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569)	7-7

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2-1	2-3
2-2	2-4
2-3	2-5
2-4	2-8
2-5	2-8
2-6	2-11
2-7	2-13
2-8	2-16
2-9	2-18
3-1	3-2
3-2	3-3
3-3	3-4
3-4	3-10
3-5	3-11
3-6	3-13
4-1	4-3
4-2	4-6
4-3	4-7
6-1	6-9
6-2	6-10

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (1) ได้กำหนดให้มีการ “วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบล จำนวน 7,225 ตำบล ให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส มีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2563 - 30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สสำรวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณ หรือ องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณที่ดินพิชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“**ที่ดิน**” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“**ที่ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วยชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1974)

“**ที่ดิน**” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียว แต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“**ดิน**” หมายความว่ารวมถึง หิน กรวด หายแร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่ค่าจุนการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วย แร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกัน เนื่องจากจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา, 2551: 128)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางแผนนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางแผนนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปฏิกิริยาการกัดเซาะที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกัน รักษา ดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาตุลธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6 คำสำคัญ

“แหล่งต้นน้ำธรรมชาติ แหล่งอากาศบริสุทธิ์ น้ำดินเสริมเร่งรัดพัฒนา”

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลภูเขาทองเป็นตำบลหนึ่งในห้าตำบลของอำเภอสุคิริน ประกอบด้วย หมู่บ้าน 8 หมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของอำเภอ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นภูเขาและมีเนินสูง มีพื้นที่ทั้งหมด 78,068 ไร่ อาณาเขตส่วนใหญ่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียและพื้นที่ใกล้เคียง มีอาณาเขตติดต่อดังภาพที่ 2-1

ทิศเหนือ	ติดต่อกับพื้นที่ในเขตตำบลมาโมง อำเภอสุคิริน
ทิศใต้	ติดต่อกับพื้นที่อำเภอเยลลี รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับพื้นที่ในเขตอำเภอแว้ง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอกรีก รัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย

ตำบลภูเขาทอง อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสุคิริน ห่างจากที่ว่าการอำเภอสุคิรินระยะทาง 20 กิโลเมตร ระยะเส้นทางถนนสายอำเภอสุคิริน-ไอบาโจ-โต๊ะโม๊ะ ระยะทาง 20 กิโลเมตร สายภูเขาทอง-บ้านกาลูปี-สุคิริน สายโต๊ะโม๊ะ-สุคิริน สายไอบาโจ-กะลุปี-สุคิรินการคมนาคมของตำบลภูเขาทอง ตำบลภูเขาทองแต่เดิมนั้นเส้นทางคมนาคมจะมีความยากลำบากมาก ซึ่งเป็นถนนลูกรัง จัดสร้างโดยนิคมสร้างตนเองอำเภอสุคิรินเพียงหน่วยงานเดียว แต่ต่อมาในระยะหลังมีหน่วยงานเข้าร่วมบูรณาการรับช่วงและทำการขยายถนนเพิ่มเติม เช่น กรมทางหลวง สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จึงมีถนนสายต่างๆ ติดต่อกันระหว่างอำเภอกับหมู่บ้าน หมู่บ้านกับหมู่บ้านมากขึ้น ซึ่งมีเส้นทางคมนาคมดังนี้

- ถนนสายที่ติดต่อกันระหว่างอำเภอสุคิรินกับตำบลภูเขาทอง มีจำนวน 2 เส้นทาง คือ
  - สายที่ 1 เป็นถนนลาดยาง จากอำเภอสุคิริน ถึงหมู่ที่ 1 (บ้านไอบาโจ) เป็นระยะทาง 20 กิโลเมตร
  - สายที่ 2 เป็นถนนลาดยาง จากอำเภอสุคิรินผ่านบ้าน สว.โน ตำบลมาโมง ถึงหมู่ที่ 2 บ้านภูเขาทองระยะทาง 35 กิโลเมตร

2. ถนนสายติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้าน จำนวน 13 สาย จะเป็นถนนอัดลูกรังและมี ลาดยางบางสายระยะทางไกลที่สุดจากอำเภอ ถึงพื้นที่ตำบลภูเขาทองระยะทาง 15 กิโลเมตรและระยะทางไกลสุดจากอำเภอสุคิรินถึงตำบลภูเขาทองมีระยะทาง 35 กิโลเมตร การคมนาคมสัญจรไปมาหาสู่ภายนอกจะมีรถสองแถวเล็กวิ่งรับส่งผู้โดยสารบนถนนสายหลักทั้ง 2 สาย มีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4115 และถนนสาย 4056 (คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลภูเขาทอง, 2562)

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน (คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลภูเขาทอง, 2562) ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านไอบาโจ	หมู่ที่ 5 บ้านโนนสมบูรณ์
หมู่ที่ 2 บ้านภูเขาทอง	หมู่ที่ 6 บ้านชุมทอง
หมู่ที่ 3 บ้านโต๊ะโม๊ะ	หมู่ที่ 7 บ้านตันทุเรียน
หมู่ที่ 4 บ้านไอกาเปาะ	หมู่ที่ 8 บ้านวังน้ำเย็น

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์

ตำบลภูเขาทอง เดิมเป็นที่ตั้งของกิ่งอำเภอโต๊ะโมะ เมื่อ 61 ปีที่ผ่านมา และเป็นที่ตั้งของเหมืองแร่ทองคำโต๊ะโมะ โดยมีชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ดำเนินการรับสัมปทาน ต่อมาในปี 2474 ได้เกิดสงครามมหาเอเซียบูรพาขึ้น เหมืองทองคำโต๊ะโมะจึงถูกปิดกิจการลง เจ้าของสัมปทานได้หนีสงครามกลับประเทศฝรั่งเศส กิ่งอำเภอโต๊ะโมะก็สลายยุบตัวลง ซึ่งในเวลาต่อมาพื้นที่ดังกล่าวก็ขึ้นอยู่ในความปกครองของตำบลมาโมง อำเภอแว้ง โดยมี นายเงาะลาเต๊ะ เงาะเงาะ เป็นกำนันคนแรก สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนในสมัยนั้นจะเป็นที่อยู่ของชนเผ่าซาไกและขบวนการกองโจรคอมมิวนิสต์มาลาญ และขบวนการโจรพุลโ

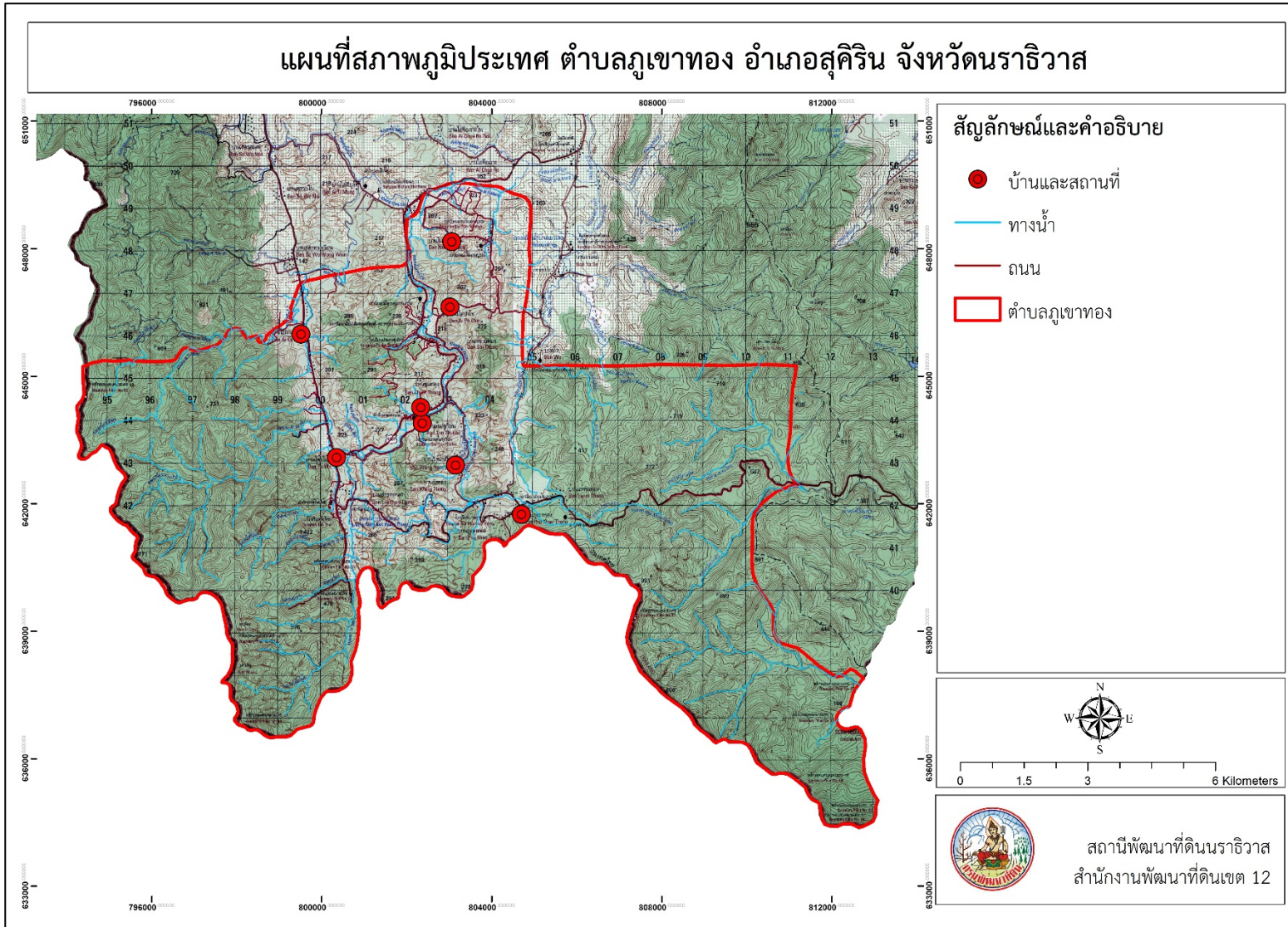
ในปี พ.ศ. 2511 กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งพื้นที่ตำบลมาโมง ซึ่งหมายถึงพื้นที่อำเภอสุคิรินทั้งหมดในปัจจุบันให้เป็นพื้นที่จัดสรรของทางนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ จังหวัดนราธิวาส ได้ดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จำนวนครัวเรือนละ 18 ไร่ ซึ่งได้คัดเลือกเกษตรกรที่มีความสมัครใจจากภาคอีสานและภาคกลางบางจังหวัด

ในปี พ.ศ. 2519 กรมประชาสงเคราะห์ได้เข้าร่วมโครงการชาวไร่ ชาวนา (กชน.) และโครงการพัฒนาเอเชีย (เอตีปี) โดยได้รับเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย ให้เงินแก่เกษตรกรครอบครัวละ 40,000 บาท และ 87,000 บาท ตามลำดับ

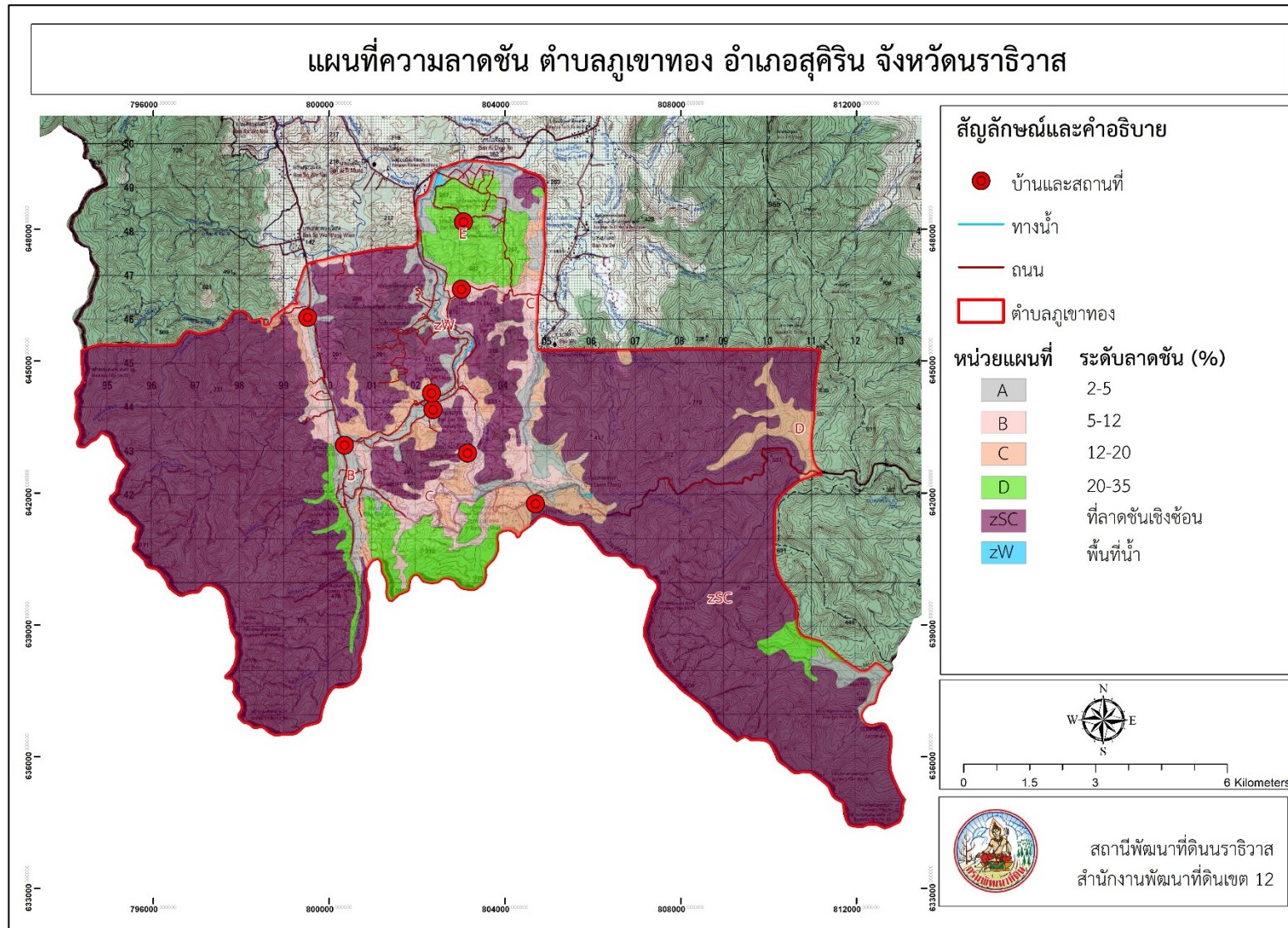
ในปี พ.ศ. 2520 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งตำบลมาโมงเป็นกิ่งอำเภอสุคิริน และแต่งตั้งให้ นายโชติ ชั่วชุมเกตุ เป็นปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอสุคิรินเป็นคนแรก และในเวลาต่อมา วันที่ 1 มีนาคม 2529 กิ่งอำเภอสุคิรินก็ได้ยกฐานะการปกครองเป็นอำเภอ โดยมีนายมนตรี สิทธิผล เป็นนายอำเภอคนแรก (คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลภูเขาทอง, 2563)

2.4 สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศในเขตตำบลภูเขาทอง จะประกอบไปด้วยสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงและสภาพพื้นที่เป็นเนินสูง ช่องว่างระหว่างภูเขามีสถาบันน้ำไหลผ่าน จึงเป็นสภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการทำการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง ในพื้นที่บางหมู่บ้านของตำบลภูเขาทอง เช่น หมู่บ้านโต๊ะโมะบ้านไถกาเปาะและบ้านภูเขาทอง จะยังคงสภาพพื้นที่ที่ปกคลุมไปด้วยพื้นที่ป่าไม้และมีสภาพที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่ารกทึบ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสายบุรีและแม่น้ำสุโหงโกลก ทั้งนี้ตำบลภูเขาทอง เป็นสถานที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์ป่าภูเขาทอง ซึ่งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ฮาลา-บาลา เป็นพื้นที่อนุรักษ์แห่งใหม่ของประเทศไทย ได้รับการประกาศจัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2539 อันเป็นแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีพื้นที่ประมาณ 270,725 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ทิวเขาสันกาลาศิรี ป่าฮาลาและป่าบาลาเป็นผืนป่าดงดิบที่ไม่ต่อเนื่องกัน (ภาพที่ 2-2 ภาพที่ 2-3 และภาพที่ 2-4)

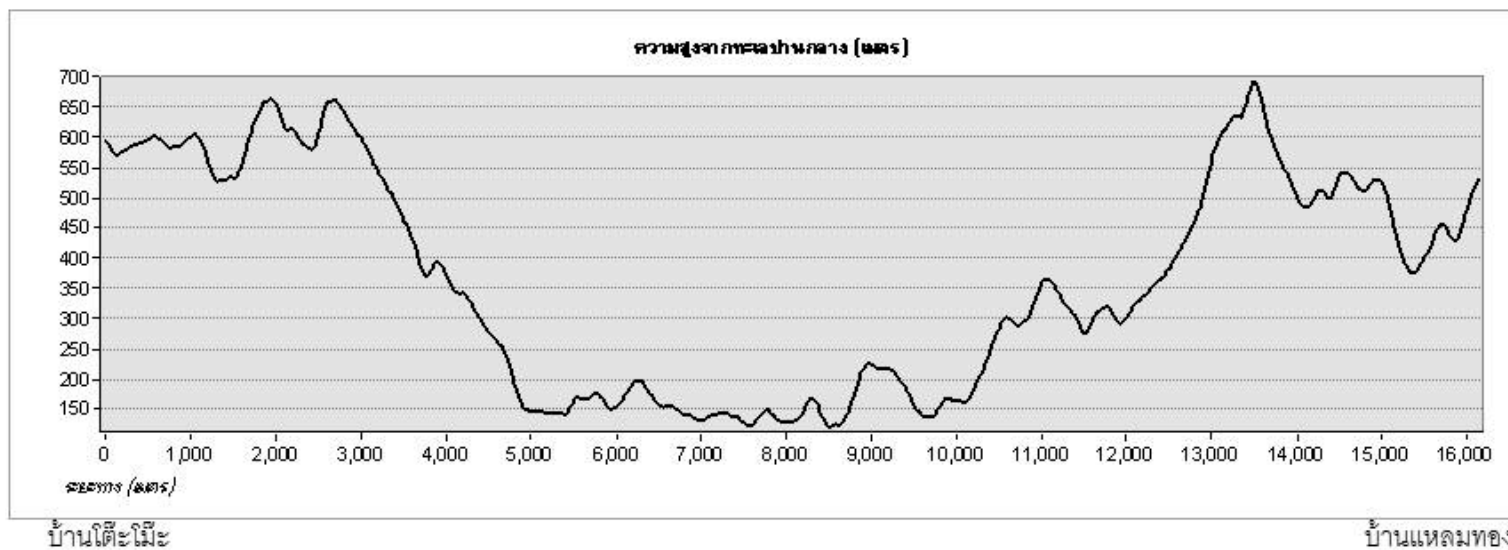
ภาพที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 2-2 ความลาดชันตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

แผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 2-3 ภูมิประเทศตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

2.5 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดนราธิวาส มีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 สภาพอากาศทั่วไป

สภาพภูมิอากาศของตำบลภูเขาทอง จะมีสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยที่ 25-30 องศาเซลเซียส มีฝนตกเกือบตลอดปี บางครั้งตกหนักถึงหนักมาก ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยประมาณ 63.6 มิลลิเมตร ซึ่งจะตกหนักในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม ของปีถัดไป จะมีแหล่งน้ำจากแม่น้ำสุโหลงโก-ลกและแม่น้ำสายบุรี ซึ่งสามารถเก็บกักน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง แต่ในราวปลายเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมของทุกปี แหล่งน้ำดังกล่าวนี้จะทำให้พื้นที่ทางการเกษตรมีสภาพน้ำท่วมในพื้นที่บ้านโต๊ะโมะ หมู่ที่ 3 บ้านต้นทุเรียน หมู่ที่ 7 และบ้านไถกาเปาะ หมู่ที่ 4

2.5.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดนราธิวาส พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนธันวาคม

2.5.3 อุณหภูมิ

จังหวัดนราธิวาสตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของภาคใต้ จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดจากมหาสมุทรอินเดีย และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพัดผ่านอ่าวไทย ทำให้ได้รับไอน้ำและความชุ่มชื้นมาก อุณหภูมิเฉลี่ยจึงไม่สูงมาก อากาศไม่ร้อนจัดในฤดูร้อน และอบอุ่นในช่วงฤดูฝน ส่วนในฤดูหนาวจะมีอากาศเย็นเป็นบางครั้ง อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.3 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุดส่วนมากอยู่ในเดือนเมษายน แต่มีบางปีที่มีอากาศร้อนที่สุดอยู่ในเดือนพฤษภาคม

2.5.4 ฝน

นราธิวาสเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคใต้ฝั่งตะวันออก จัดได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีฝนดีจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ ในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจะมีฝนตกชุกมากกว่าฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เพราะอยู่ทางด้านตะวันออก ไม่มีภูเขาสูงปิดกั้นจึงได้รับมรสุมเต็มที่ ทำให้มีฝนตกน้อยกว่าฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเพราะภูมิประเทศมีแนวเทือกเขาตะนาวศรีปิดกั้น ทำให้ได้รับกระแสลมจากมรสุมนี้ไม่เต็มที่ ปริมาณฝนเฉลี่ยของจังหวัดนราธิวาสอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เฉลี่ยตลอดทั้งปีประมาณ 2,611.88 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 171 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณ 639.0 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 22 วัน (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2562)

2.5.5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี 2532-2561) ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอตากใบ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

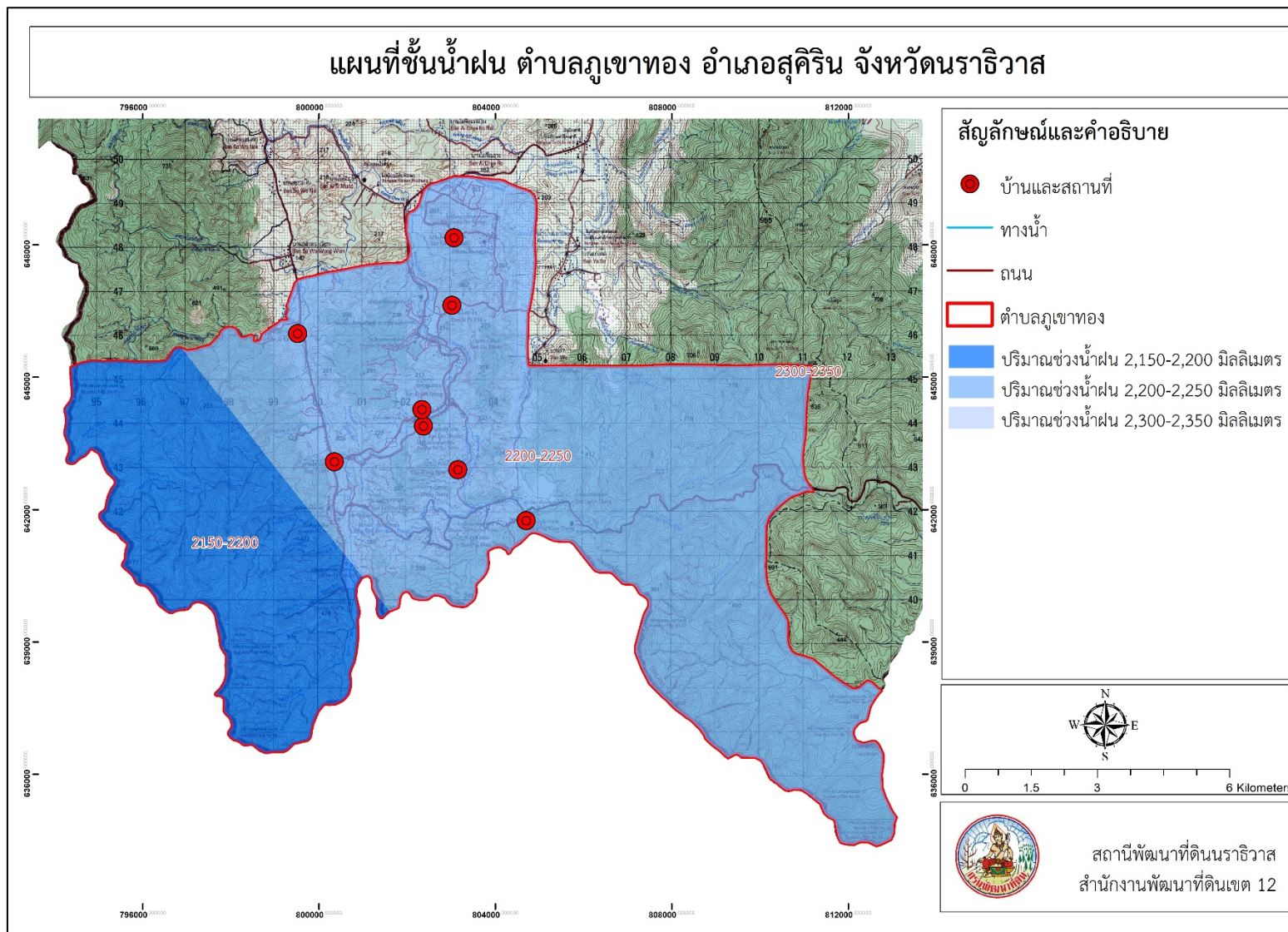
ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้จะเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ และตำบลภูเขาทองมีน้ำเกินพอตลอดปี (ตารางที่ 2-1 และภาพที่ 2-4 ถึง ภาพที่ 2-5)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2532-2561

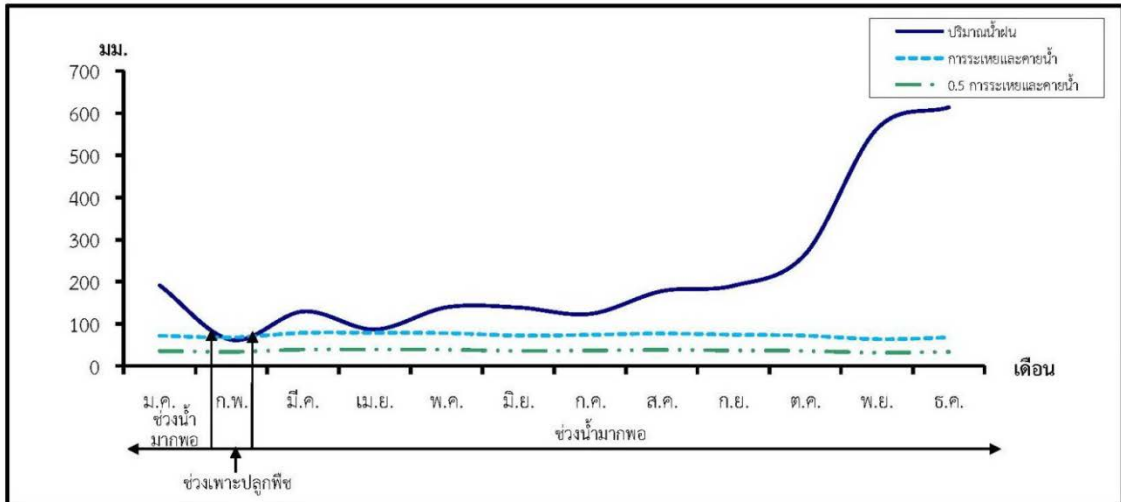
เดือน	อุณหภูมิ ต่ำสุด (°C)	อุณหภูมิ สูงสุด (°C)	อุณหภูมิ เฉลี่ย (°C)	ความชื้น สัมพัทธ์ (%)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวนวัน ฝนตก (วัน)	ปริมาณ ฝนใช้การ* (มม.)	การระเหย และการคายน้ำ อ้างอิง* (มม.)
ม.ค.	22.8	29.7	26.1	82.0	191.6	14.2	72.2	132.9
ก.พ.	22.8	30.6	26.6	81.0	62.5	6.9	68.3	56.3
มี.ค.	27.0	31.7	27.3	81.0	129.8	8.0	79.1	102.8
เม.ย.	25.0	32.8	28.3	80.0	87.2	7.8	79.2	75.0
พ.ค.	23.4	33.4	28.4	80.0	139.7	11.4	78.4	108.5
มิ.ย.	23.1	33.2	28.0	80.0	139.3	12.4	72.6	108.3
ก.ค.	22.8	32.9	27.7	80.0	124.0	12.1	74.4	99.4
ส.ค.	22.7	32.9	27.6	80.0	178.0	14.3	77.5	127.3
ก.ย.	22.6	32.6	27.3	81.0	190.9	15.8	74.7	132.6
ต.ค.	22.7	31.7	27.0	83.0	265.8	18.8	72.5	151.6
พ.ย.	22.5	30.2	23.1	86.0	562.8	22.2	64.2	181.3
ธ.ค.	22.4	29.5	26.1	85.0	613.8	21.7	67.9	186.4
รวม	-	-	-	-	2,685.4	165.6	881.1	1,462.4
เฉลี่ย	23.3	31.8	27.2	81.6	-	-	-	-

หมายเหตุ: * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2562)

ภาพที่ 2-4 เส้นชั้นน้ำฝน จังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 2-5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดนราธิวาส

2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

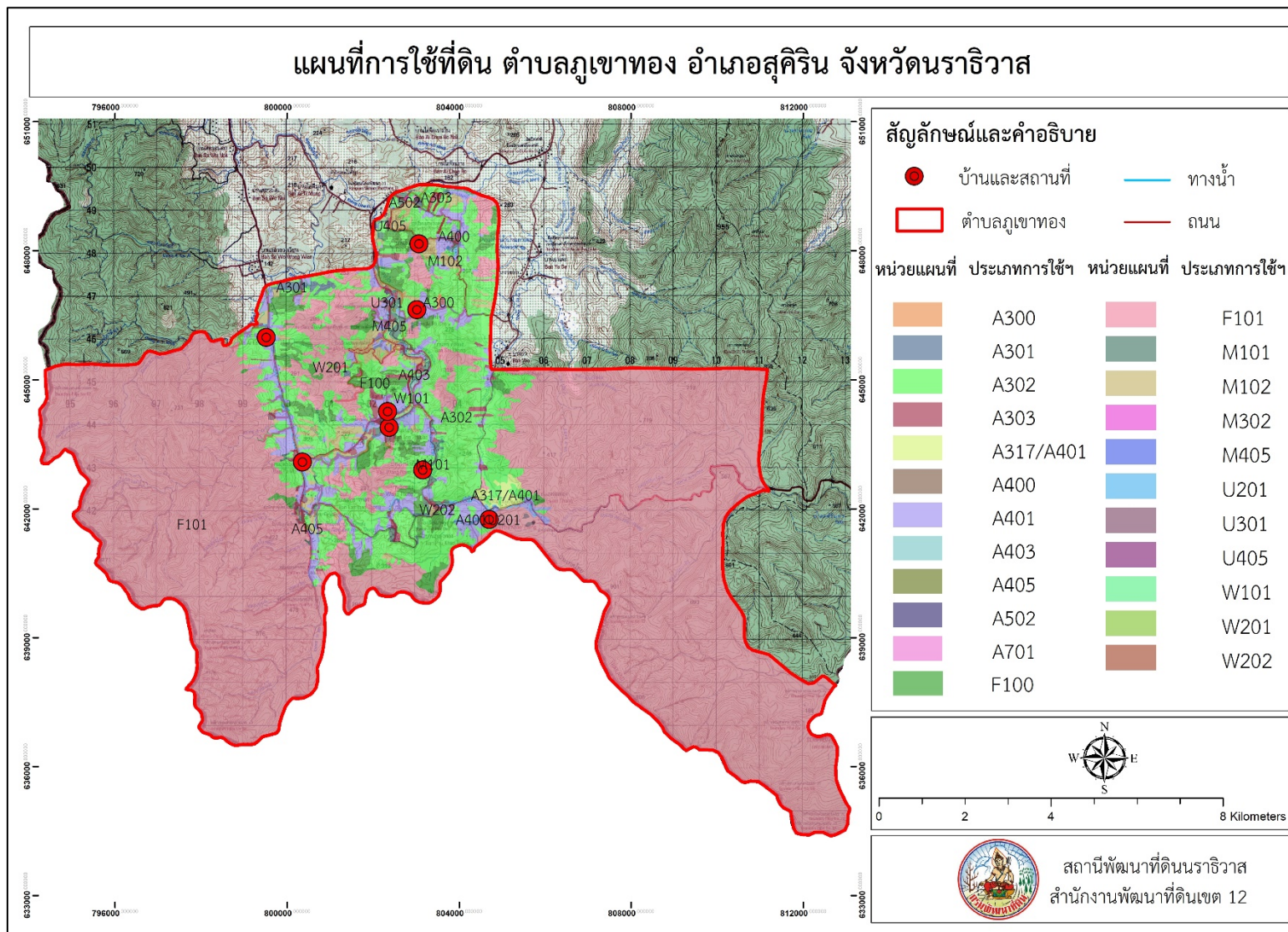
สภาพการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2561) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ (ตารางที่ 2-2 และภาพที่ 2-6) ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 892 ไร่ หรือร้อยละ 1.14 ของพื้นที่ตำบล
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 16,615 ไร่ หรือร้อยละ 21.27 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
  - 2.1) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 12,812 ไร่ หรือร้อยละ 16.41 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ยืนต้นผสม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน
  - 2.2) ไม้ผล มีเนื้อที่ 3,781 ไร่ หรือร้อยละ 4.55 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมาง/ไม้ผลผสม ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ผลผสม มะพร้าว
  - 2.3) พืชสวน มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก
  - 2.4) พืชไร่ มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือร้อยละ 0.002 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่ เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก
- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 58,143 ไร่ หรือร้อยละ 74.48 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ป่าผลัดใบรอบสภาพพื้นที่ป่าผลัดใบสมบูรณ์
- 4) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 2,131 ไร่ หรือร้อยละ 2.73 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย พืชไร่ ธรรมชาติ พืชไร่สลับไม้พุ่ม/ ไม้ละเมาะ บ่อลูกรัง พื้นที่ถม
- 5) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 290 ไร่ หรือร้อยละ 0.37 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ และบ่อน้ำในไร่นา

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	892	1.14
U201	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	280	0.36
U301	หมู่บ้านบนพื้นราบ	220	0.28
U405	ถนน	392	0.50
A	พื้นที่เกษตรกรรม	16,615	21.27
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	18	0.02
A301	ไม้ยืนต้นผสม	170	0.22
A302	ยางพารา	12,048	15.43
A303	ปาล์มน้ำมัน	576	0.74
A317/ A401	หมาก/ไม้ผลผสม	230	0.30
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	18	0.02
A401	ไม้ผลผสม	3,482	4.46
A403	ทุเรียน	25	0.03
A405	มะพร้าว	26	0.03
A502	พืชผัก	20	0.02
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	2	0.00
F	พื้นที่ป่าไม้	58,143	74.49
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	2,271	2.92
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	55,872	71.57
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	2,131	2.73
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	545	0.71
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,577	2.02
M302	บ่อลูกรัง	6	0.00
M405	พื้นที่ถม	3	0.00
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	290	0.37
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	242	0.31
W201	อ่างเก็บน้ำ	32	0.04
W202	บ่อน้ำในไร่นา	16	0.02
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		78,071	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2561)

ภาพที่ 2-6 สภาพการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคริบน จังหวัดนราธิวาส

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

1) ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2562 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง มีประชากรรวม 1,714 คน แยกเป็นชาย 889 คน เป็นหญิง 825 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 45.55 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 699 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 592 ครัวเรือน หรือร้อยละ 34.54 เป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,122 ครัวเรือน หรือร้อยละ 65.46 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ตารางที่ 2-4 และภาพที่ 2-7

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2561

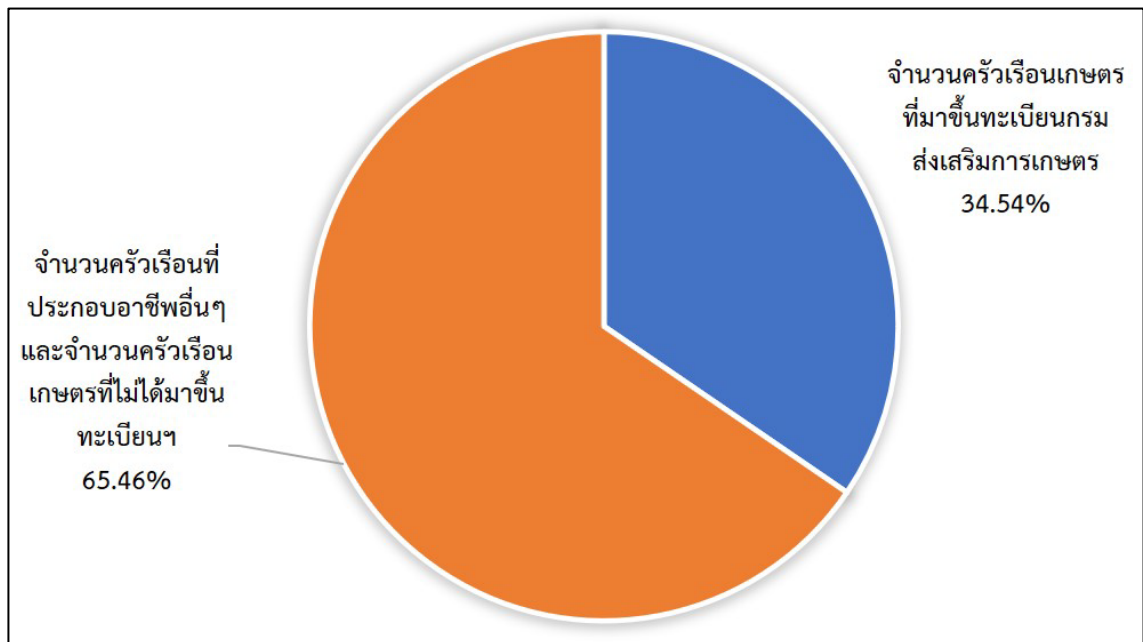
พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลภูเขาทอง	699	889	825	1,714
หมู่ที่ 1 บ้านปาโจ	117	124	135	259
หมู่ที่ 2 บ้านภูเขาทอง	83	128	118	246
หมู่ที่ 3 บ้านโต๊ะไม้ะ	133	161	142	303
หมู่ที่ 4 บ้านไถกาเปาะ	88	133	111	244
หมู่ที่ 5 บ้านโนนสมบูรณ์	69	90	102	192
หมู่ที่ 6 บ้านชุมทอง	71	93	91	184
หมู่ที่ 7 บ้านตันทุเรียน	83	87	74	161
หมู่ที่ 8 บ้านวังน้ำเย็น	55	73	52	125

ที่มา : กรมการปกครอง (2562)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกรตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2561

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	1,714	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	592	34.54
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,122	65.46

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2563)
2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2563)

ภาพที่ 2-7 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกรตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

2) สภาพทั่วไป

จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือชุมชน ปี 2561 สภาพทั่วไปของตำบลภูเขาทอง ได้แก่ แหล่งน้ำ โครงสร้างพื้นฐาน การประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญ การคมนาคมขนส่ง ตำบลภูเขาทอง มีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4217 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4062 แต่เดิมนั้นเส้นทางคมนาคมจะมีความยากลำบากมาก ซึ่งเป็นถนนลูกรัง และได้ดำเนินการปรับปรุง พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้ประชาชนสามารถสัญจรได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากขึ้น การไฟฟ้าจัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้านเพื่อทำให้เกิดแสงสว่างเพื่อสะดวกในการเดินทางและลดอุบัติเหตุ ลดปัญหาอาชญากรรม รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตำบลภูเขาทองมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน และมีกระจายเขตไฟฟ้าเป็นบางจุด

3) แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ตำบลภูเขาทองมีแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ หรือน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค จากระบบประปาภูเขา น้ำตก แม่น้ำสายบุรี คลองไถกาเปาะ คลองรตีมุง คลองยี่อนีลอง คลองโต๊ะโมะ คลองอับปะ คลองกาติง น้ำประปาในหมู่บ้าน และน้ำบ่อ แต่ยังคงมีบางหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำ ใช้อุปโภค-บริโภค ในช่วงฤดูแล้ง

4) สถาบันการศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษา 2 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง

5) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 3 แห่ง สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง มีวัด และสำนักสงฆ์ 6 แห่ง คริสตจักรโมตรี 1 แห่ง ศาลเจ้าแม่โต๊ะโมะ 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง

6) สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ในพื้นที่เทศบาลตำบลภูเขาทอง มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น น้ำตกไถกาเปาะ เหมืองแร่ทองคำโต๊ะโมะ ถ้ำผีเสื้อ และป่าฮาลาบาลา ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 สภาพสังคมในพื้นที่ของตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2561

สภาพสังคม	จำนวน (แห่ง)
แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	
น้ำตก	2
แม่น้ำสายบุรี	1
คลองโกลกาเปาะ	1
คลองไอร์ตีมุง	1
คลองยี่นือลง	1
คลองโต๊ะโมะ	1
คลองอัปะปะ	1
คลองกาติง	1
สถาบันการศึกษา	
โรงเรียนระดับประถมศึกษา	2
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3
โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะในหมู่บ้าน(แห่ง)	
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ	3
สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล	1
วัด / สำนักสงฆ์	6
โบสถ์	1
ศาลเจ้าแม่โต๊ะโมะ	1
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	1
สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ	
น้ำตก	2
เหมืองแร่ทองคำโต๊ะโมะ/พิพิธภัณฑ	1
ถ้ำผีเสื่อ	1
ป่าฮาลาบาลา	1

ที่มา: คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลภูเขาทอง (2563)

7) หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอดินอาสาในตำบลภูเขาทองมีจำนวน 10 ราย คือ

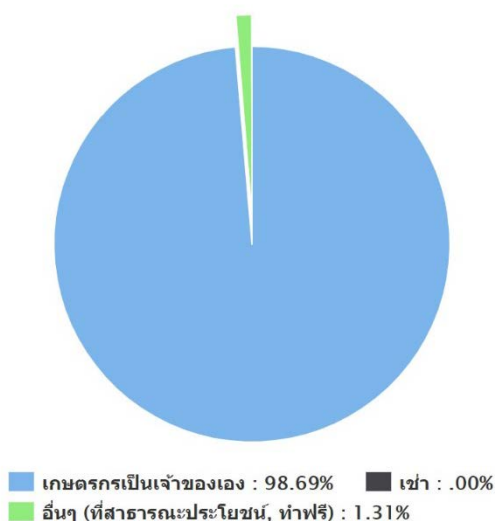
1. นายจรูญ	ภิญโญ	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
2. นายเชือน	ดำนิล	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
3. นางประทุม	แก้วคง	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
4. นายพันธ์	ตั้งอยู่	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
5. นายวิชัย	ลักขร	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
6. นายวิรัฐ	จามิกรณ์	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
7. นายสัมพันธ์	แก้วคง	หมอดินอาสาระดับอำเภอ
8. นายสุขศักดิ์	แหลมทอง	หมอดินอาสาระดับตำบล
9. นายสุชานันท์	มีศิลป์	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
10. นายอุดม	ไชยพร	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2563)

8) การถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรตำบลภูเขาทอง ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน 526 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.69 รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.31 (ภาพที่ 2-8 และตารางที่ 2-9)

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ 2-8 แสดงลักษณะการถือครองที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 2-6 แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	526	98.69
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	7	1.31
เช่า	0	0.00

ที่มา : . http://www.aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report1/ พ.ศ. 2563

(1.3) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรตำบลภูเขาทอง เอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน 356 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 64.73 รองลงมาคือ มีหนังสือรับรองของหน่วยงาน จำนวน 194 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35.24 (ตารางที่ 2-7)

ตารางที่ 2-7 แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/ น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
356	-	194	-	550

ที่มา : . http://www.aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report1/ พ.ศ. 2563

9) ลักษณะทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง แบ่งได้เป็น 2 ภาค คือ ภาครายรับและภาครายจ่าย ส่วนใหญ่เศรษฐกิจของชุมชนจะมีความสัมพันธ์กับการผลิตภาคเกษตรของชุมชน ส่วนภาครายจ่ายจะมีการใช้จ่ายมากช่วงที่มีกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมและช่วงโรงเรียนเปิดเทอม

สภาพของฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลภูเขาทอง มีฐานะยากจนอยู่ถึง 50% ฐานะปานกลาง 35% และฐานะค่อนข้างดีเพียง 15% ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรได้รับผลผลิตทางการเกษตรได้ไม่เต็มที่ จากสภาพของภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพด้านไม้ผลและยางพารา ซึ่งบางปีฝนตกชุกและตกไม่ตรงตามฤดูกาล ทำให้ไม้ผลไม่ออกดอกออกผล เกษตรกรจึงขาดรายได้ ทำให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรค่อนข้างจะขัดสน เกษตรกรในตำบลภูเขาทองมีรายได้ 2 ทาง คือ

1) รายได้ภาคเกษตรกรรม รายได้ส่วนนี้จะได้จากผลผลิตยางพารา และผลผลิตทางด้านไม้ผล เป็นหลัก

2) รายได้นอกภาคเกษตร รายได้ส่วนนี้ส่วนใหญ่จะได้อาจมาจากการทอผ้า หาของป่าเช่น หาไม้หอม สะตอ หวาย สัตว์ป่า ฯลฯ และรับจ้างทั่วไปทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ รายได้นอกภาคเกษตรแต่ละปีเกษตรกรจะมีรายได้ประมาณ 58% ของรายได้ทั้งหมด

จากแนวทางการพัฒนาการเกษตรของตำบลภูเขาทองในครั้งแรกเมื่อปี 2532 โดยเน้นการพัฒนาการเกษตรทางด้านการปรับปรุงพันธุ์ยางพาราและพันธุ์ไม้ผล เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุดเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตให้ได้มากขึ้น โดยไม่ได้เน้นในเรื่องของคุณภาพของผลผลิตเท่าที่ควร จากสภาพภูมิอากาศและสภาพภูมิประเทศ คุณภาพของกลุ่มดินในตำบลภูเขาทองได้เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพดั้งเดิมมาก ภูมิประเทศที่ดั้งเดิมเป็นป่ารกที่บได้รับการบุกเบิกเพิ่มเติมในปริมาณที่มากขึ้น พร้อมทั้งคุณภาพของดินก็ได้รับการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ซึ่งภูมิประเทศของพื้นที่จะเป็นภูเขาและเนินสูงสลับซับซ้อนและเป็นลอนลูกคลื่น จะมีที่ราบบ้างเล็กน้อยระหว่างภูเขา สภาพดินมีความเหมาะสมต่อการปลูกยางพาราและไม้ผลดีพอสมควร พร้อมทั้งยังมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ สามารถใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกได้อย่างพอเพียง และมีสภาพที่เหมาะสมสำหรับการทำสวนผลไม้เป็นอย่างดี

ในส่วนของภูมิอากาศ ในเขตพื้นที่ตำบลภูเขาทองจะมีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี กล่าวคือ ฝนจะตกประมาณ 8 เดือน ใน 1 ปี ซึ่งจะมีผลต่อการทำสวนยางพาราของเกษตรกรเป็นอย่างดี ทำให้จำนวนวันกรีดยางพาราลดน้อยลง ส่งผลกระทบต่อรายได้ที่เกษตรกรได้รับก็จะน้อยลงไปด้วย ใน 1 ปี เกษตรกรสามารถกรีดยางได้เพียง 90 วันเท่านั้น และสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาของตำบลภูเขาทองยังเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ในการเก็บผลผลิตน้ำยางพารามาแปรรูปเป็นยางแผ่นที่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการได้ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงลดพื้นที่การปลูกยางพาราลงแล้วหันไปปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น เช่น เงาะ มังคุด ลองกอง และทุเรียนทดแทนยางพารา เพราะสามารถทำรายได้แก่เกษตรกรได้มากกว่า และสภาพภูมิอากาศก็เป็นปัจจัยที่อำนวยความสะดวกการผลิตไม้ผลได้ดี ซึ่งปัจจุบันนี้ไม้ผลในเขตตำบลภูเขาทองโดยเฉพาะเงาะพันธุ์โรงเรียนและมังคุดจัดได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญควรส่งเสริมให้มีการปลูกเป็นอย่างดี เพราะสามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่แต่ละปีเป็นจำนวนมหาศาลและเกษตรกรสามารถพัฒนาคุณภาพผลผลิตของไม้ผลเหล่านี้ให้มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภคโดยทั่วไป

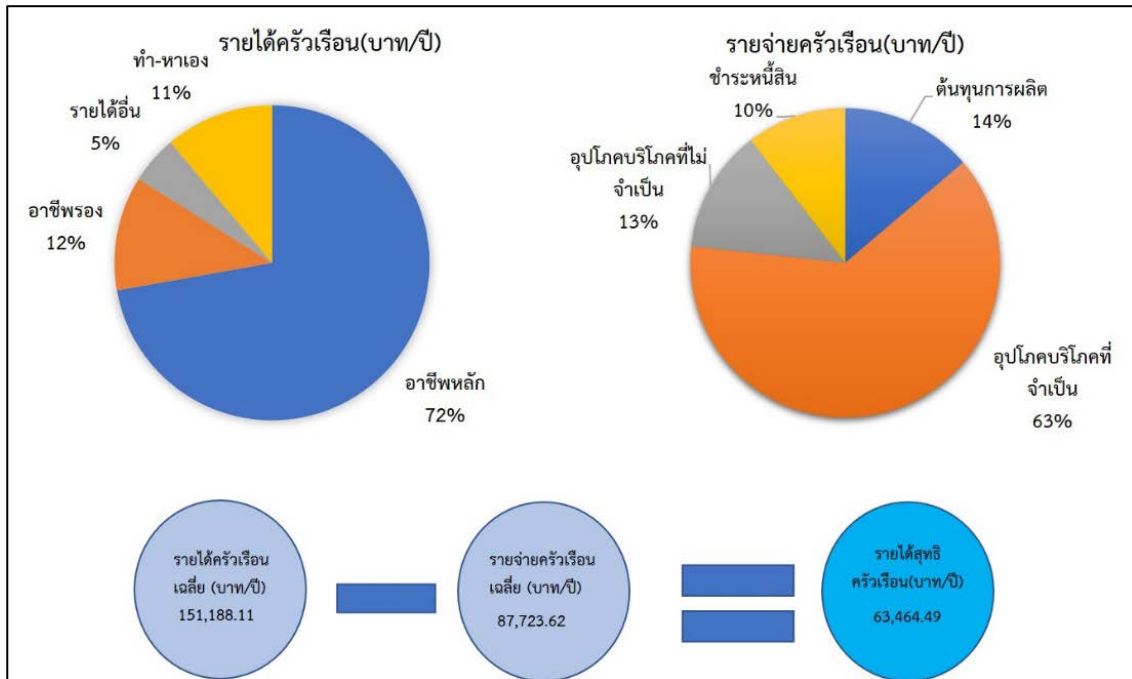
ด้านรายได้-รายจ่ายของประชาชนในตำบลภูเขาทอง จากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 พบว่ารายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 151,188.11 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 61,657.23 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 87,723.62 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 35,775.27 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 63,464.49 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 25,881.96 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-8 และภาพที่ 2-10 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562) (ภาพที่ 2-9)

ตารางที่ 2-8 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ปี 2561

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลภูเขาทอง	109,158.82	17,734.73	7,443.78	16,850.79	151,188.11	61,657.23	87,723.62	35,775.27
หมู่ที่ 1 บ้านป่าโจ	97,863.25	2,222.22	3,735.04	2,495.73	187,217	81,457	75,452.99	34,084.94
หมู่ที่ 2 บ้านภูเขาทอง	115,560.27	36,560.24	10,975.90	9,801.20	175,811	65,451	132,004.82	44,538.21
หมู่ที่ 3 บ้านโต๊ะไม้ะ	113,229.41	29,564.47	13,356.39	10,929.32	176,159	60,152	102,897.84	45,166.38
หมู่ที่ 4 บ้านไโอกาเปาะ	132,045.45	8,295.45	3,352.27	10,227.27	108,548	50,099	97,102.27	35,020.49
หมู่ที่ 5 บ้านโนนสมบูรณ์	103,000.00	18,347.83	6,108.70	19,675.36	163,461	55,357	73,002.90	26,235.42
หมู่ที่ 6 บ้านชุมทอง	96,338.03	12,549.30	7,200.00	52,323.94	175,581	50,926	62,732.39	24,206.52
หมู่ที่ 7 บ้านต้นทุเรียน	107,385.54	8,349.40	6,603.61	28,698.80	181,129	62,892	62,660.24	32,303.11
หมู่ที่ 8 บ้านวังน้ำเย็น	104,018.18	28,909.09	5,509.09	15,727.27	182,351	58,928	83,854.55	36,896.00

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

ภาพที่ 2-9 รายได้-รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ยตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

1) ป่าไม้ตามกฎหมาย ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ คือ ป่าเทือกเขาบาลา และป่าแม่น้ำสายบุรีฝั่งซ้าย ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-1 และภาพที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ป่าไม้ตามกฎหมายตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

รายชื่อ	ราชกิจจานุเบกษา	เนื้อที่ (ไร่)
ป่าสงวนแห่งชาติ		
ป่าเทือกเขาบาลา	สงวนตามกฎหมายกระทรวงฯ ฉบับที่ 67 พ.ศ.2502	15,432
ป่าแม่น้ำสายบุรีฝั่งซ้าย	สงวนตามกฎหมายกระทรวงฯ ฉบับที่ 26 พ.ศ.2507	21,723

2) ป่าตามมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่

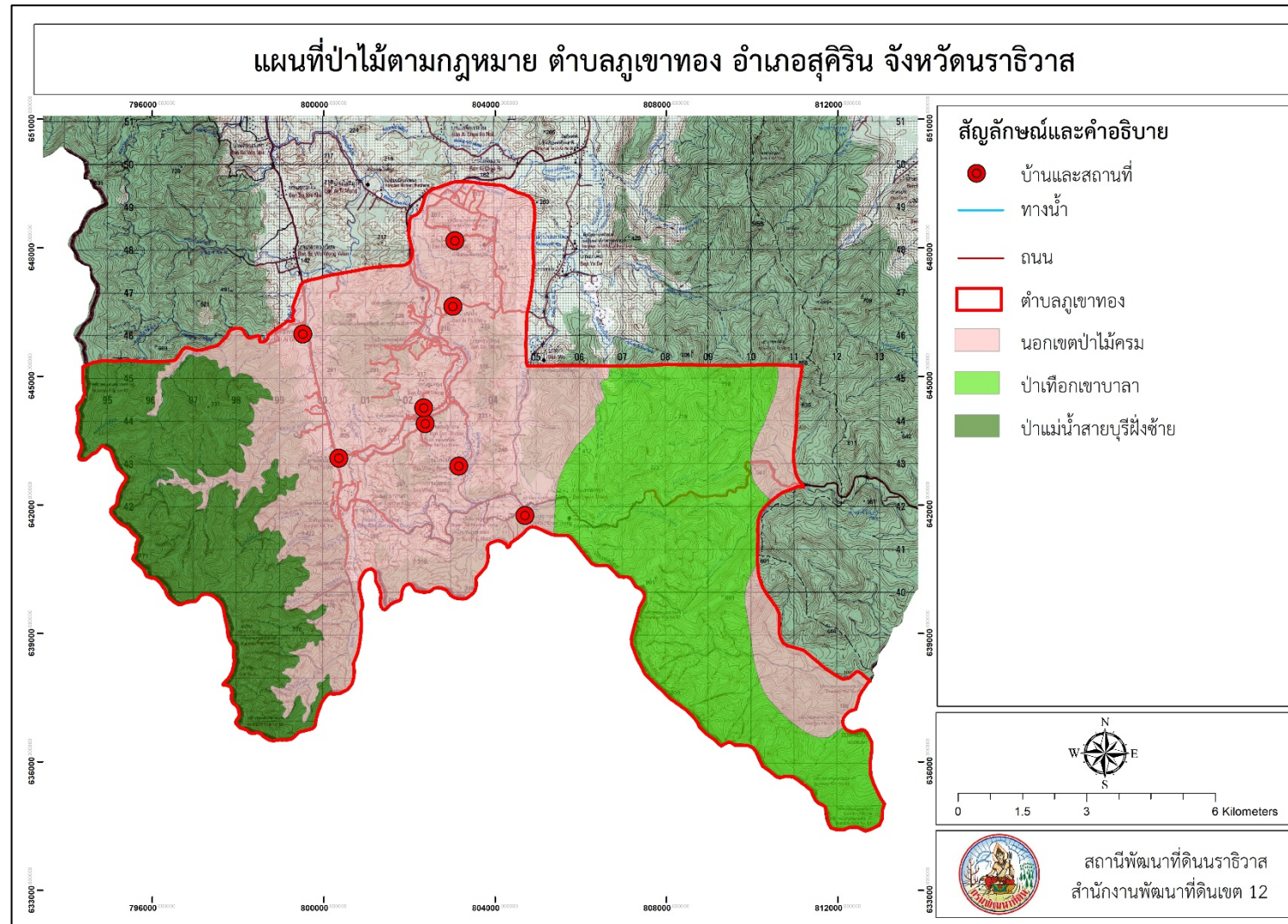
2.1) การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535) ดังรายละเอียดในภาพที่ 3-2

- เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 29,685 ไร่
- เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) เนื้อที่ 48,390 ไร่

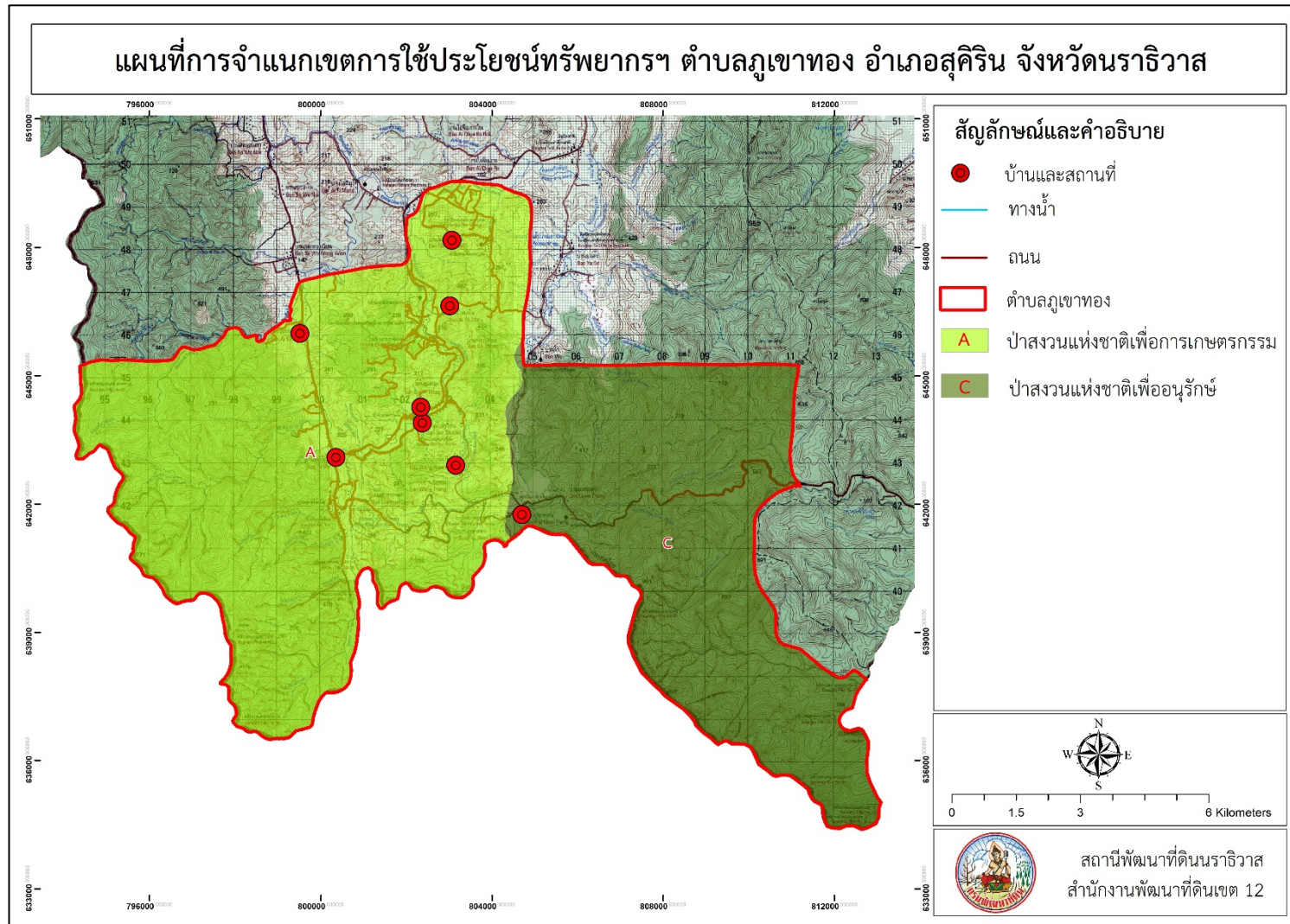
2.2) ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) ดังรายละเอียดในภาพที่ 3-3

- ชั้นที่ 1A เนื้อที่ 14,733 ไร่
- ชั้นที่ 1AR เนื้อที่ 6,225 ไร่
- ชั้นที่ 1B เนื้อที่ 11,611 ไร่
- ชั้นที่ 1BR เนื้อที่ 3,049 ไร่
- ชั้นที่ 2 เนื้อที่ 19,540 ไร่
- ชั้นที่ 3 เนื้อที่ 18,248 ไร่
- ชั้นที่ 4 เนื้อที่ 4,666 ไร่

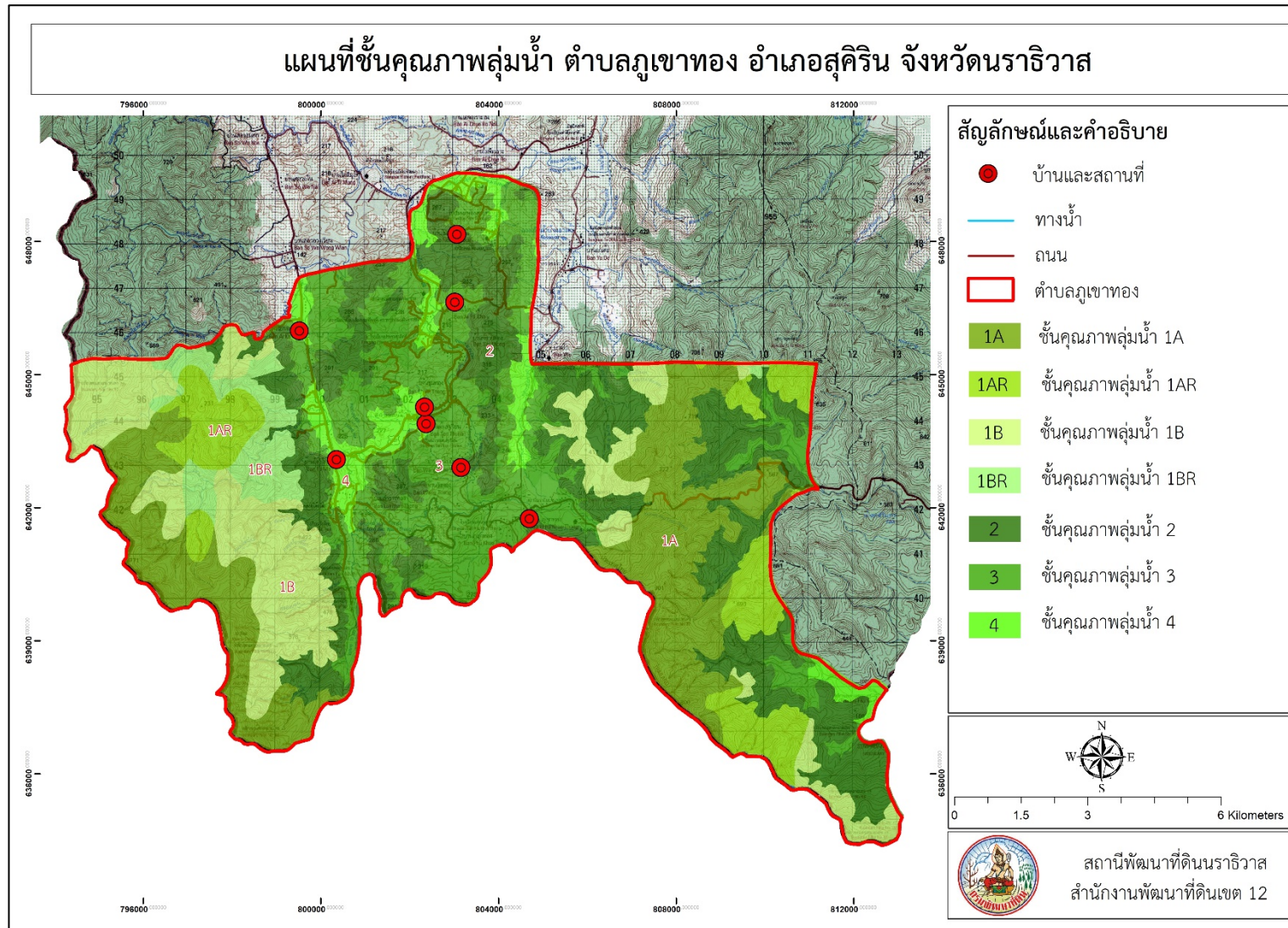
ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้น คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

ภาพที่ 3-1 ป่าไม้ตามกฎหมายตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 3-2 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 3-3 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 น้ำผิวดิน

1) แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ตำบลภูเขาทองอำเภอสุคิรินมีแหล่งน้ำซึ่งเป็นแม่น้ำลำคลองน้อยใหญ่เป็นจำนวนมาก แม่น้ำลำคลองเหล่านี้จะไหลมารวมตัวกันเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายบุรีแม่น้ำลำคลองที่สำคัญเหล่านี้ ได้แก่ แม่น้ำสายบุรี คลองโสภาเปาะ คลองไอร์ตีมุง คลองยี่น้อลง คลองโต๊ะมะ คลองอ้อปะ และคลองกาดีง

2) การพัฒนาแหล่งน้ำ ฝ่ายน้ำล้นที่นิคมสร้างตนเองสุคิริน จัดสร้างขึ้นเพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ในการอุปโภคบริโภค ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารเลี้ยงปลา จำนวน 11 แห่ง แหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน 2 แห่ง บ่อน้ำในไร่นา จำนวน 42 บ่อ (ตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 โครงการชลประทานตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ข้อมูลด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรตำบลภูเขาทอง (ชื่อโครงการ)	พื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ การเกษตร (ไร่)	อุปโภค - บริโภค (ครัวเรือน)
ฝายไอบาโจ 1	50	10
ฝายโต๊ะมะ	80	31
ฝายภูเขาทอง	150	15
ฝายโสภาเปาะ	200	15
ฝายไอบาโจ 2	40	15
ฝายไอบาโจ 3	50	10
ฝายไอบาโจ 4	50	15
ฝายบ้านแหลมทอง	50	-
ท่อระบายน้ำบ้านโนนสมบูรณ์	400	87
ฝายลำธารทอง	-	369
จัดหาน้ำให้หมู่บ้านคิลปาซีพนิกมา	250	40
อ่างเก็บน้ำเพื่อการประมงหมู่บ้านคิลปาซีพนิกมา สุคิริน	-	1 อ่าง
จัดหาน้ำสนับสนุนหมู่บ้านคิลปาซีพนิกมา สุคิริน บ้านเล็ก ในป่าใหญ่ระยะที่ 2	-	85
ฝายคลองโต๊ะมะ	-	148
บ้านอัยกาเปาะ	-	-
บ้านภูเขาทอง 3	-	-

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-3 ตารางที่ 3-4 และภาพที่ 3-5 ภาพที่ 3-6 ประกอบด้วย

1) ชุดดินลุ่มรา (Ll) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1-12 เปอร์เซ็นต์ มีการระบายน้ำดี คือ

1.1) หน่วยแผนที่ดิน (Ll-lB) : ชุดดินลุ่มรา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแข็ง หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 835 ไร่ หรือร้อยละ 1.07 ของพื้นที่ตำบล

2) ดินคล้ายชุดดินนาทอนที่เป็นดินลึก (Ntn-d) ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 5-20 เปอร์เซ็นต์ มีการระบายน้ำดี ประกอบด้วย 3 หน่วยแผนที่ดิน คือ

2.1) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-d-lC : ดินคล้ายชุดดินนาทอนที่เป็นดินลึก ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแข็ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 575 ไร่ หรือร้อยละ 0.73 ของพื้นที่ตำบล

2.2) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-d-lD : ดินคล้ายชุดดินนาทอนที่เป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแข็ง ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 2,640 ไร่ หรือร้อยละ 3.38 ของพื้นที่ตำบล

2.3) หน่วยแผนที่ดิน (Ntn-d-lE) : มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแข็ง ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 5,668 ไร่ หรือร้อยละ 7.26 ของพื้นที่ตำบล

3) ชุดดินปากจั่น (Pac) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 1-20 เปอร์เซ็นต์ มีการระบายน้ำดี ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

3.1) หน่วยแผนที่ดิน Pac-clB : ชุดดินปากจั่น เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดิน เป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 883 ไร่ หรือร้อยละ 1.13 ของพื้นที่ตำบล

3.2) หน่วยแผนที่ดิน Pac-clC : ชุดดินปากจั่น เป็นดินลึกมาก มีดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนดินเหนียว ลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 3,686 ไร่ หรือร้อยละ 4.72 ของพื้นที่ตำบล

4) ชุดดินรือเสาะ (Ro) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 เปอร์เซ็นต์ มีการระบายน้ำดี คือ

4.1) หน่วยแผนที่ดิน Ro-mw,fl-lB: ดินคล้ายชุดดินรือเสาะที่มีการระบายน้ำ ค่อนข้างดีและเป็นดินร่วนละเอียด เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนดินเหนียว มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 1,813 ไร่ หรือร้อยละ 2.32 ของพื้นที่ตำบล

4.2) หน่วยแผนที่ดิน Ro-mw-silB : ดินคล้ายชุดดินรือเสาะที่มีการระบายน้ำ ค่อนข้างดีและเป็นดินร่วนละเอียด เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนดินเหนียว มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 1,813 ไร่ หรือร้อยละ 2.32 ของพื้นที่ตำบล

5) ดินคล้ายชุดดินท้ายเหมืองที่เป็นดินลิกปานกลาง (Tim-md) สภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 2-20 เปอร์เซ็นต์ มีการระบายน้ำดี

5.1) หน่วยแผนที่ดิน Tim-md-sE : ดินคล้ายชุดดินท้ายเหมืองที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 524 ไร่ หรือร้อยละ 0.67 ของพื้นที่ตำบล

6) ชุดดินท้ายเหมือง (Tim) : สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 2-20 เปอร์เซ็นต์ มีการระบายน้ำดี คือ

6.1) หน่วยแผนที่ดิน Tim-sD : ชุดดินท้ายเหมือง เป็นดินลิก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายสีน้ำตาล ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 1,856 ไร่ หรือร้อยละ 2.38 ของพื้นที่ตำบล

7) ชุดดินตาขุน (Tkn) : สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดี คือ

7.1) หน่วยแผนที่ดิน Tkn-sB : เป็นดินลิกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายถึงเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ โดยมีเนื้อที่ 1,147 ไร่ หรือร้อยละ 1.47 ของพื้นที่ตำบล

8) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC) มีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ สภาพพื้นที่สูงชันถึงสูงชันมากที่สุด โดยมีเนื้อที่ 57,792 ไร่ หรือร้อยละ 74.04 ของพื้นที่ตำบล

9) พื้นที่น้ำ W : พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 194 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของพื้นที่ตำบล

ตารางที่ 3-3 หน่วยแผนที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

หน่วยแผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
LI-IB	ชุดดินลุ่มน้ำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแป้ง หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	835	1.07
Ntn-d-IC	ดินคล้ายชุดดินนาทอนที่เป็นดินลึก ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	575	0.73
Ntn-d-ID	ดินคล้ายชุดดินนาทอนที่เป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์	2,640	3.38
Ntn-d-IE	ดินคล้ายชุดดินนาทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์	5,668	7.26
Pac-clB	ชุดดินปากจั่น เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	883	1.13
Pac-clC	ชุดดินปากจั่น เป็นดินลึกมาก มีดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนดินเหนียว ลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	3,686	4.72
Ro-mw,fl-IB	ดินคล้ายชุดดินรือเสาะที่มีการระบายน้ำค่อนข้างดีและเป็นดินร่วนละเอียด ลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	454	0.58
Ro-mw-silB	ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนดินเหนียว ลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,813	2.32
Tim-md-sLE	ดินคล้ายชุดดินท้ายเหมืองที่เป็นดินลึกปานกลาง มีเนื้อดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์	524	0.67
Tim-sLD	ชุดดินท้ายเหมือง เป็นดินลึก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายสีน้ำตาล ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์	1,856	2.38
Tkn-slB	ชุดดินตาขุน เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายถึงเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,147	1.47
SC	พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน	57,792	74.04
W	พื้นที่น้ำ	194	0.25
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		78,068	100.00

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2562)

แผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

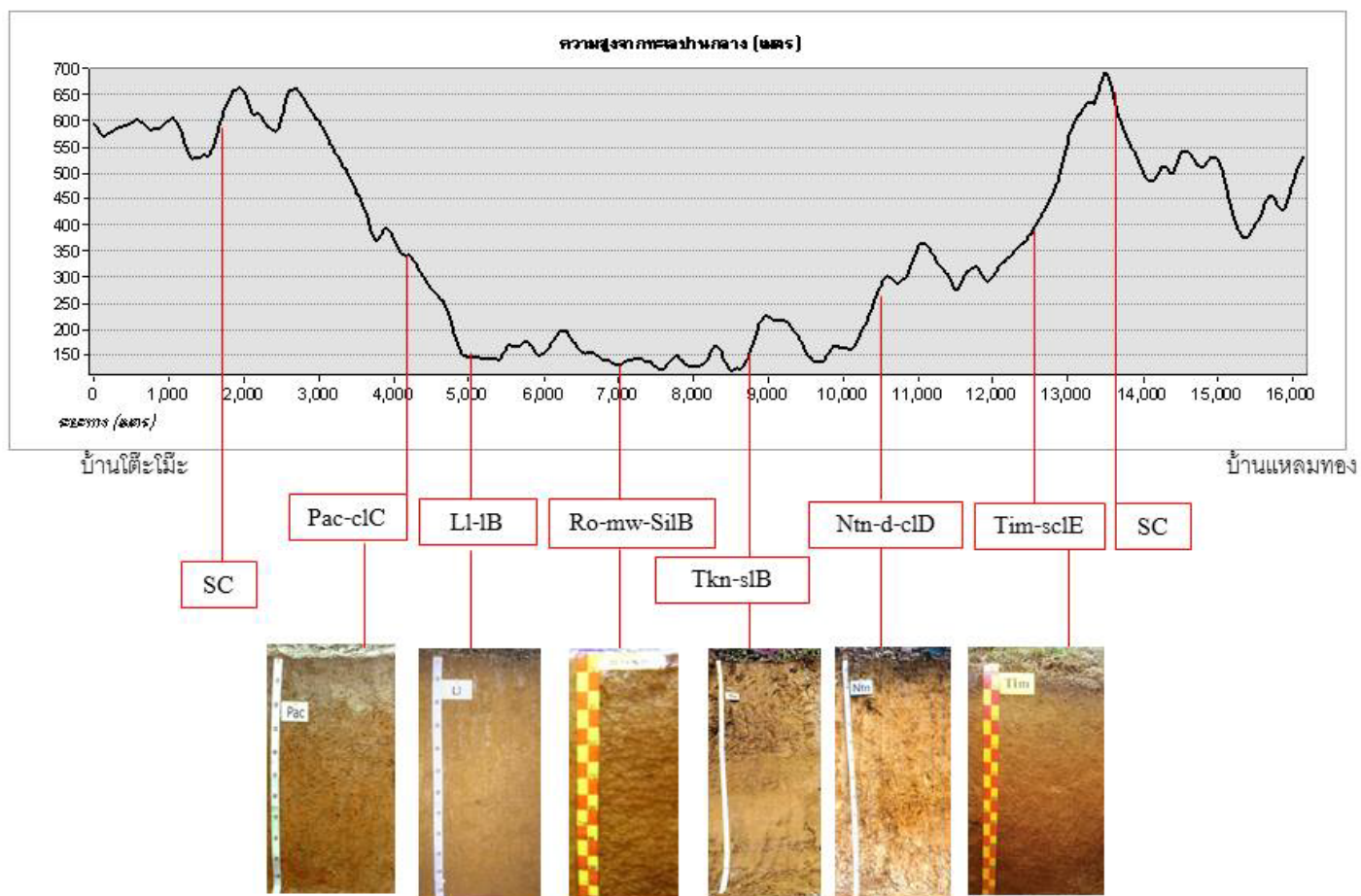
ตารางที่ 3-4 สมบัติดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	การระบายน้ำ	CEC (meq/g)	BS (%)	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์ (P ₂ O ₅)	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์ (K ₂ O)	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	เนื้อที่	
										ไร่	ร้อยละ
LL-LB	2-5	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง	835	1.07
Ntn-Ntn-d-IC	2-5	ดี	<10	<35	50-150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	สูง	575	0.73
Ntn-Ntn-d-ID	12-20	ดี	<10	<35	50-150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	สูง	2,640	3.38
Ntn-Ntn-d-IE	20-35	ดี	<10	<35	50-150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	สูง	5,668	7.26
Pac-clB	2-5	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง	883	1.13
Pac-clC	5-12	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง	3,686	4.72
Ro-mw,fl-lB	2-5	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง	454	0.58
Ro-mw-slB	2-5	ปานกลาง	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง	1,813	2.32
Tim-md-slE	20-35	ปานกลาง	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง	524	0.67
Tim-slD	12-20	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง	1,856	2.38
Tkn-slB	2-5	ดี	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง	1,147	1.47
SC										57,792	74.04
W										194	0.25
รวมเนื้อที่ทั้งหมด										78,068	100.00

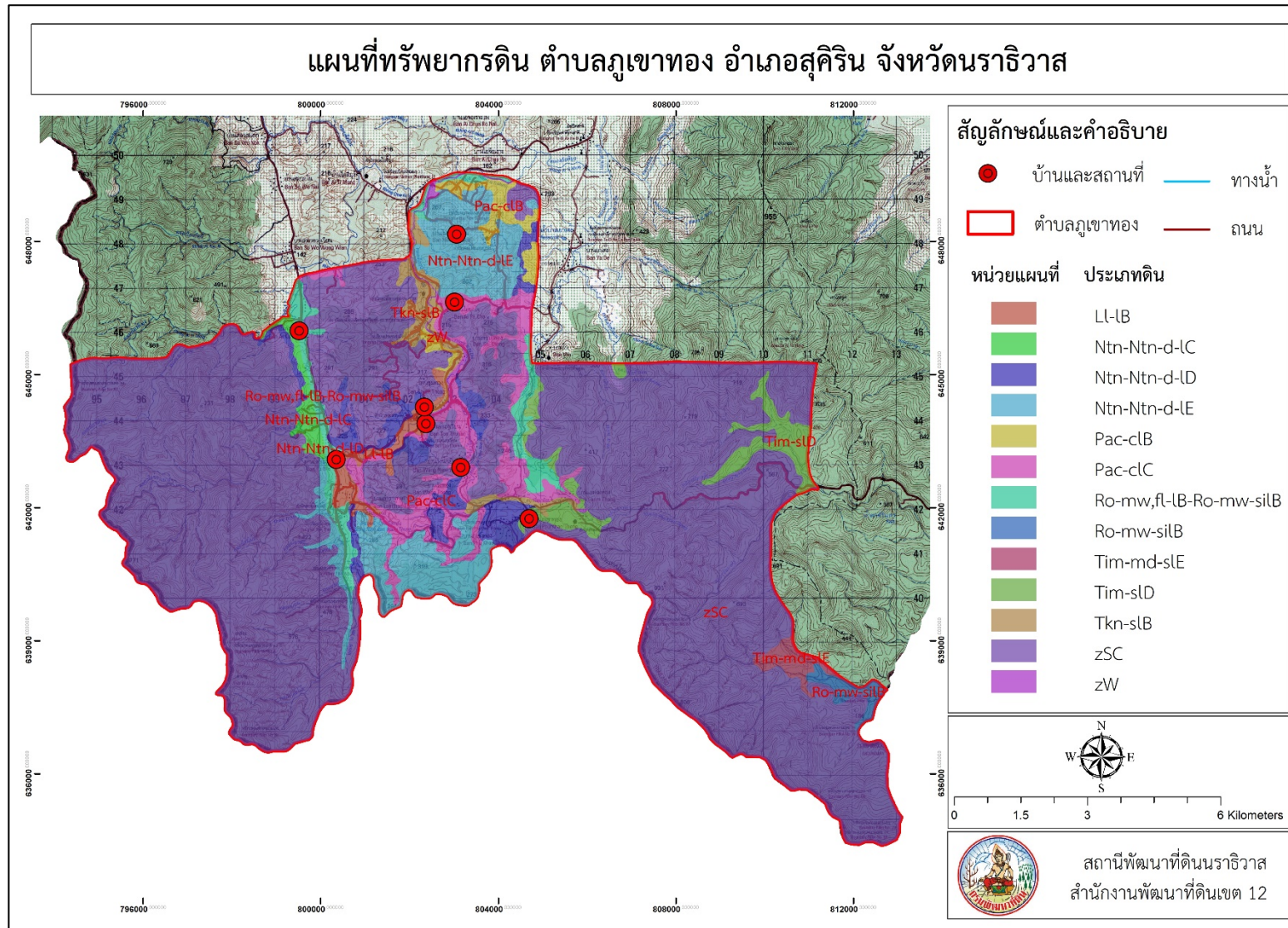
ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2562)

แผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 3-4 ภูมิประเทศและชุดดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

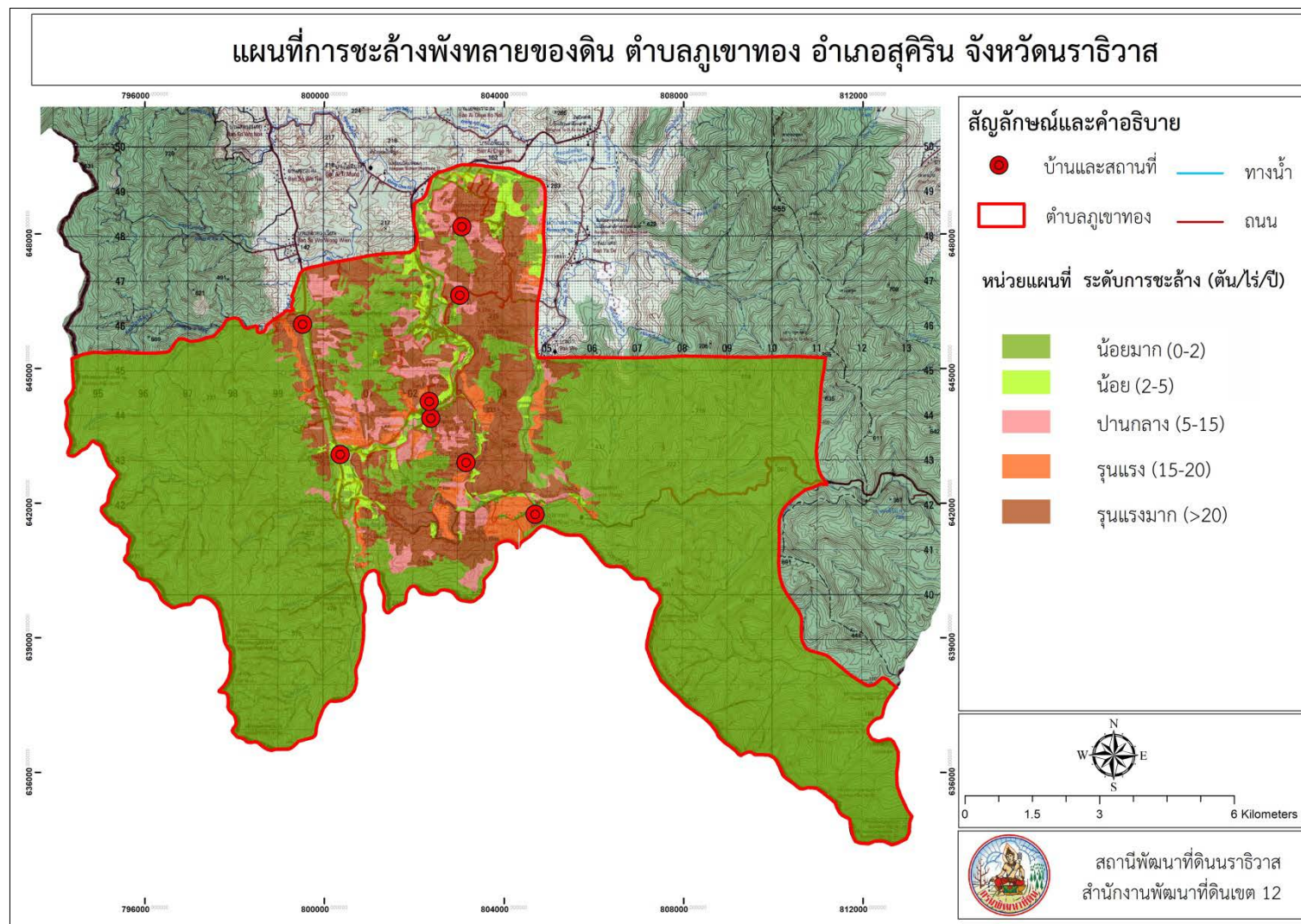
ภาพที่ 3-5 ทรัพยากรดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

3.3.2 การชะล้างพังทลายของดิน

จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาสมีการชะล้างพังทลายของดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-5 และภาพที่ 3-6

ตารางที่ 3-5 การชะล้างพังทลายของดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

หน่วยแผนที่	การสูญเสียดิน (ตัน/ไร่/ปี)	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อยมาก	0-2	59,344	76.02
น้อย	2-5	1,635	2.09
ปานกลาง	5-15	3,399	4.35
รุนแรง	15-20	2,052	2.63
รุนแรงมาก	>20	11,638	14.91
	รวม	78,068	100.00

ภาพที่ 3-6 การชะล้างพังทลายของดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- 1) พื้นที่ (Area)
- 2) หน้าที่ขององค์กรหรือภารกิจ (Function)
- 3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- 1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- 2) ความต้องการของชุมชน
- 3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- 4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการ คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- 1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- 3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- 4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาหลักของตำบลภูเขาทอง คือ

- 1) น้ำใช้ภาคการเกษตร
- 2) การชะล้างพังทลายของดิน
- 3) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

4.2.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง มีความต้องการ 3 ประการ คือ

- 1) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ/ แก้ไขปัญหาขาดแหล่งกักเก็บน้ำ
- 2) แก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน
- 3) แก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์

รายละเอียดแนวทางการแก้ไขปัญหาคือความต้องการ

1) กรณีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ทางสถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาสจะประสานงานกับสำนักงานชลประทานที่ 17 (โครงการชลประทานนราธิวาส) เพื่อร่วมกันหารือหรือเรื่องการบริหารจัดการน้ำ และสามารถนำน้ำไปใช้ประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลนิคมพัฒนา คือ บ่อน้ำในไร่นา ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร การก่อสร้างบ่อน้ำในไร่นาเป็นการเสริมในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น จากการตรวจสอบบ่อน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีจำนวน 109 บ่อ (ตารางที่ 4-1 และภาพที่ 4-1) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะลงในเขตการใช้ที่ดิน จะมีทั้งพื้นที่ไม้ยืนต้น พื้นที่ปลูกไม้ผล และพืชผักหมุนเวียน อาจจะเป็นบ่อน้ำในไร่นาเพิ่มเติม หรือขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ ส่วนการร้องขอของเกษตรกรให้นำน้ำใต้ดินมาใช้ นั้น กรมพัฒนาที่ดินจะประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล การที่พื้นที่การเกษตรขาดความชื้นในดินเร็วกว่าปกติหลังฝนทิ้งช่วงนั้น สาเหตุที่สำคัญ คือ ขาดอินทรีย์วัตถุในดินที่จะช่วยอุ้มน้ำไว้เพื่อการเติบโตของพืช ขาดการปลูกพืชคลุมดิน ขาดระบบการจัดสรรน้ำรวมถึงการซ่อมบำรุงแหล่งน้ำ

ตารางที่ 4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

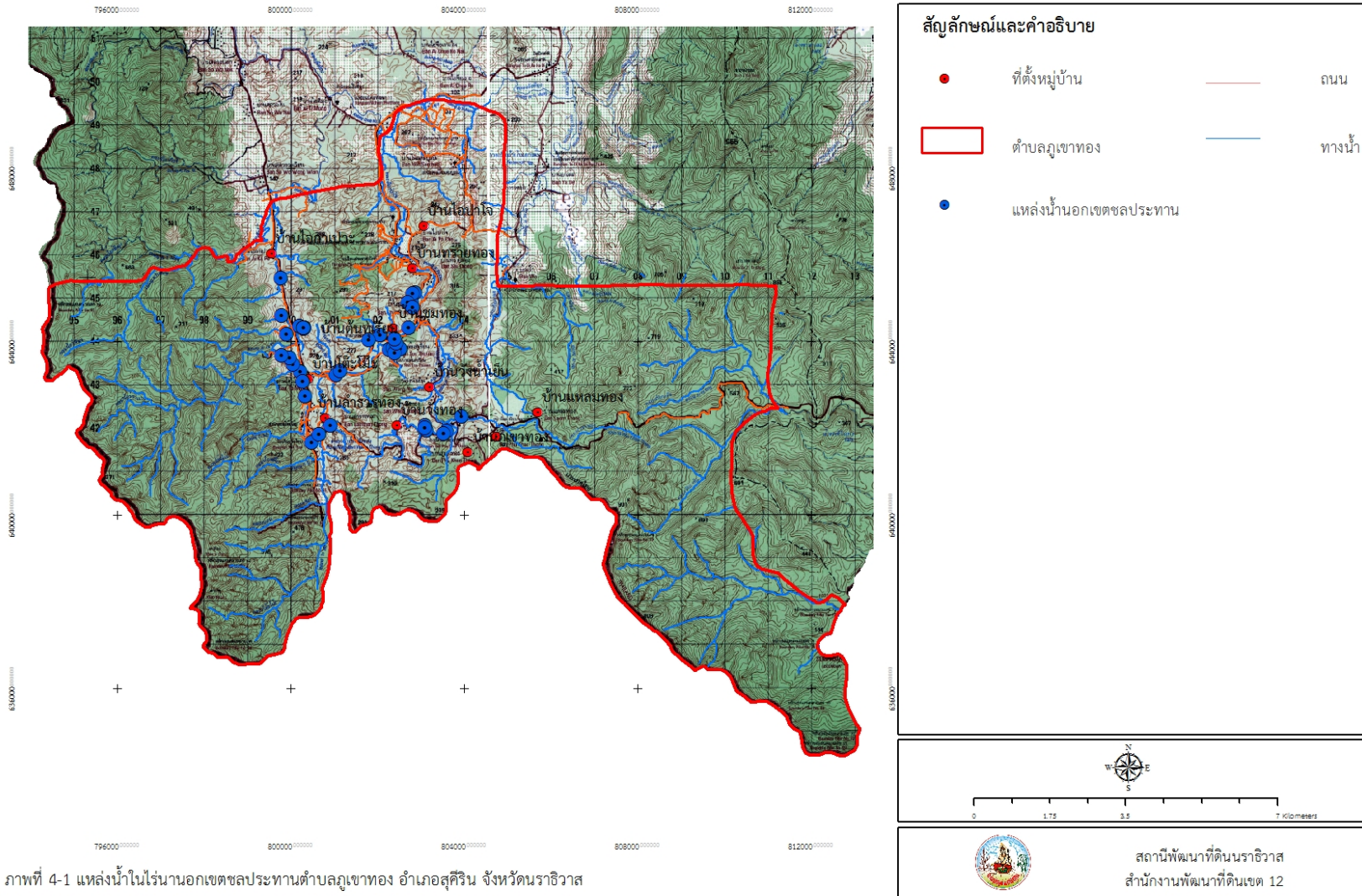
ปีงบประมาณ	จำนวนบ่อ
2555	12
2556	30
รวม	42

ในกรณีปัญหาการขาดแคลนน้านั้นได้มีข้อเสนอจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการดำเนินการ ดังนี้

- 1.1) การพัฒนาระบบส่งน้ำ/ ระบายน้ำ
  - 1.1.1) โครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำจากฝายพระราชดำริ (หมู่ที่ 3)
  - 1.1.2) โครงการขุดลอกฝาย (หมู่ที่ 3)
  - 1.1.3) โครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำ (หมู่ที่ 4, 5)
- 1.2) การก่อสร้างฝาย
  - 1.2.1) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำพร้อมท่อส่งน้ำ (หมู่ที่ 2, 5)
  - 1.2.2) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ/ฝายมีชีวิต (หมู่ที่ 8)

แผนที่แหล่งน้ำตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

1.3) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.1) โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก ขนาด 600-800 ลบ.ม. (หมู่ที่ 5 และ

6)

2) กรณีการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ทางเจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส ลงพื้นที่หมู่ที่ 5 และ 6 เพื่อให้ความรู้และคำแนะนำเรื่องการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สูง โดยการไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ ตลอดจนการทำขั้นบันไดดินเพื่อชะลอความเร็วของน้ำไม่ให้กัดเซาะ ควบคุมการไหลบ่าของน้ำ และการชะล้างพังทลายของดิน

3) กรณีการแก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทางเจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาสและกลุ่มวิเคราะห์ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 ลงพื้นที่หมู่ที่ 2 เพื่อให้ความรู้ คำแนะนำ พร้อมทั้งสาธิตการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ รวมทั้งการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เชิญชวนให้เกษตรกรเก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดินว่ามีมากน้อยเพียงพอต่อการที่พืชนำไปใช้หรือไม่ นำไปสู่การผสมปุ๋ยใช้เองเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมนของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 2 ประการ คือ

- 1.1) ประชากรเพิ่มขึ้น
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 3 ประการ คือ

- 2.1) การใช้ที่ดินไม่เหมาะสม
- 2.2) การบุกรุกป่าไม้เพื่อทำการเกษตร
- 2.3) แหล่งน้ำตื้นเขิน

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 2 ประการ คือ

- 3.1) ดินเสื่อมโทรม
- 3.2) น้ำไม่เพียงพอทำการเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 2 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.2) รายได้น้อย

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน
- 5.2) จัดระบบไม้ยืนต้นโตเร็วเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 5.3) แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 1,260 ลบ.ม
- 5.4) แหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 5.5) การปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน
- 5.6) ส่งเสริมการปลูกแฝกเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน
- 5.7) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน

5.8) ฝ่ายชลประทานและระบบส่งน้ำ

อนาคต

(1) เพิ่มปริมาณและคุณภาพกิจกรรมที่ตอบสนองในอดีต-ปัจจุบัน

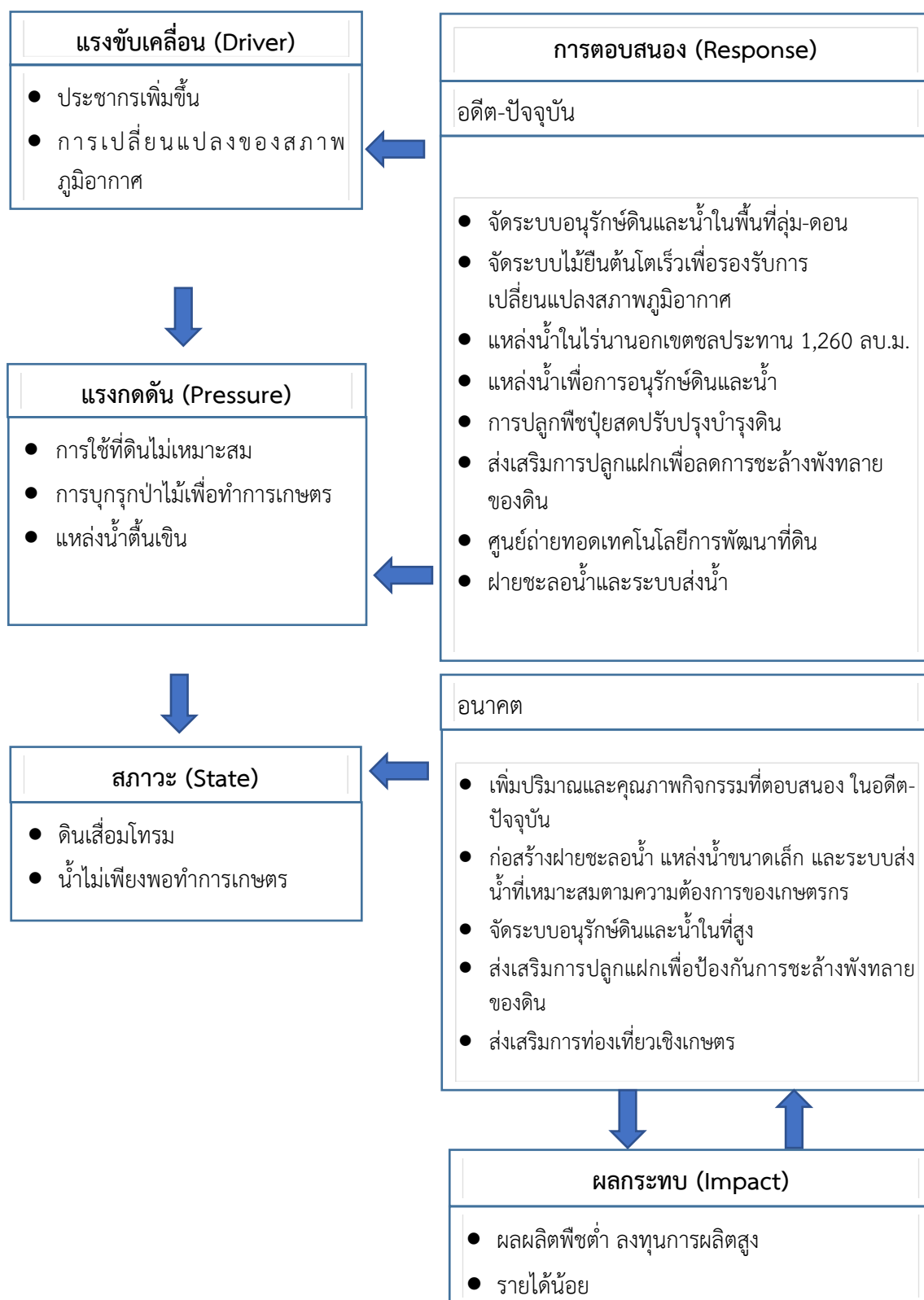
(2) ก่อสร้างฝ่ายชลประทาน แหล่งน้ำขนาดเล็ก และระบบส่งน้ำที่เหมาะสมตามความต้องการ
ของเกษตรกร

(3) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในที่สูง

(4) ส่งเสริมการปลูกแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

(5) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดังมีรายละเอียดในภาพที่ 4-2

ภาพที่ 4-2 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส มีการเพาะปลูกพืชและการทำปศุสัตว์ (ภาพที่ 4-3) ดังนี้

4.3.1 พื้นที่ดอน

1) ไม้ยืนต้น

- ยางพารา พันธุ์ยางพาราที่ปลูก ประกอบด้วยพันธุ์ RRIM600 และ RRIT251
- ปาล์มน้ำมัน เกษตรกรสามารถเก็บผลผลิตได้ตลอดปี

2) ไม้ผล ประกอบด้วย เงาะ ทุเรียน มังคุด และลองกอง

3) ปศุสัตว์ มีการทำปศุสัตว์ขนาดเล็ก ประกอบด้วย วัวและแพะ

4) ประมง ประกอบด้วย ปลาตูก ปลาตะเพียน และปลากือเลาะห์ (พลวงชมพู)

เดือน ชนิดพืช	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
บริเวณพื้นที่ดอน												
1. ไม้ยืนต้น	ยางพารา											
	ปาล์มน้ำมัน											
2. ไม้ผล	เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง											
3. ปศุสัตว์	วัว แพะ											
4. ประมง	ปลาตูก ปลาตะเพียน ปลากือเลาะห์ (พลวงชมพู)											

ภาพที่ 4-3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ที่มา : ข้อมูลจากการทำ PRA วันที่ 9 มีนาคม 2564

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดิน ทำให้ทราบว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดต่อการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นการจับคู่ข้อมูลที่ใช้สำหรับการประเมินคุณภาพที่ดิน ได้แก่ ข้อมูลคุณภาพที่ดิน และประเภทการใช้ที่ดิน จากการสำรวจทรัพยากรดิน ตำบลภูเขาทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน พบว่า มีทั้งหมด 4 ชุดดิน 4 ดินคล้ายชุดดิน 2 หน่วยเบ็ดเตล็ด โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประเภทการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจหลัก หรือ พืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลภูเขาทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มี 10 ชนิด ได้แก่ ข้าว ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน มะพร้าว เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง กล้วย และหญ้าเลี้ยงสัตว์

5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ (บัณฑิต ต้นศิริ และคำรณ ไทรพิง, 2542) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความจุในการดูดยึด ธาตุอาหาร (n) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) สารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแข็ง (z) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ro-mw,fl-lB-Ro-mw-silB และ Ro-mw-silB

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) และสภาวะการแข็งลึกรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน และความลึกของก้อนกรวด (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน LI-lB Ntn-Ntn-d-lC Pac-clB Pac-clC และ Tkn-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าว คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-lD Ntn-Ntn-d-lE Tim-md-slE Tim-slD และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

ยางพารา

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็น ประโยชน์ต่อพืช (m) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร (n) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) สารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแช่แข็ง (z) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) และสภาวะการหยั่งลึกของราก มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน และความลึกของก้อนกรวด (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน LL-LB Ntn-Ntn-d-IC Ntn-Ntn-d-LD Pac-clB Pac-clC Ro-mw,fl-LB-Ro-mw-silB Ro-mw-silB Tim-sLD และ Tkn-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-IE และ Tim-md-sLE

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของยางพารา คือ พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

ปาล์มน้ำมัน

ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (S1)

คุณภาพที่ดินที่มีความเหมาะสมสูงต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน LL-LB

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของ ธาตุอาหาร (s) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร (n) สารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแช่แข็ง (z) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Pac-clB Pac-clC Ro-mw,fl-LB-Ro-mw-silB Ro-mw-silB Tim-sLD และ Tkn-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-IC Ntn-Ntn-d-LD Ntn-Ntn-d-IE และ Tim-md-sLE

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของปาล์มน้ำมัน คือ พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

มะพร้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความจุในการดูดซับ ธาตุอาหาร (n) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และสารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแช่แข็ง (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน LL-LB Pac-clB Pac-clC Ro-mw,fl-LB-Ro-mw-silB และ Ro-mw-silB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเสียหายจากการ กัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของ ดิน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-LC Ntn-Ntn-d-LD Tim-sLD และ Tkn-sLB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะพร้าว คือ ความเสียหายจาก การกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-LE Tim-md-sLE และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

เงาะ ทุเรียน มังคุด และลองกอง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็น ประโยชน์ต่อพืช (m) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร (n) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) สารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแช่แข็ง (z) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน LL-lB Pac-clB Pac-clC Ro-mw,fl-lB-Ro-mw-silB Ro-mw-silB Tim-sLD และ Tkn-sLB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ศักยภาพในการใช้ เครื่องจักร (w) ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) และสภาวะการหยั่งลึก ของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-LC Ntn-Ntn-d-LD Ntn-Ntn-d-LE และ Tim-md-sLE

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของ เงาะ ทุเรียน มังคุด และลองกอง คือ พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

กล้วย

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m) สารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแช่แข็ง (z) ศักยภาพในการใช้ เครื่องจักร (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน LL-lB Pac-clB และ Pac-clC

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ สารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแช่แข็ง (z) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-LC Ntn-Ntn-d-LD Ro-mw,fl-lB-Ro-mw-silB Ro-mw-silB Tim-sLD และ Tkn-sLB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของกล้วย คือ ความเสียหายจากการ กัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-lE Tim-md-sLE และ พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

หญ้าเลี้ยงสัตว์

ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (S1)

คุณภาพที่ดินที่มีความเหมาะสมสูงต่อการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน LL-LB

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ ของธาตุอาหาร (s) ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร (n) สารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแช่แข็ง (z) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) และสภาวะการหยั่งลึกของรากพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดินและความลึกของก้อนกรวด (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-lC Ntn-Ntn-d-lD Pac-clB Pac-clC Ro-mw,fl-lB-Ro-mw-silB Ro-mw-silB Tim-slD และ Tkn-slB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ สารพิษ มีข้อจำกัดในสภาวะน้ำแช่แข็ง (z) ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร (w) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ntn-Ntn-d-lE และ Tim-md-sLE

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของหญ้าเลี้ยงสัตว์ คือ พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	มะพร้าว	เงาะ	ทุเรียน	มังคุด	ลองกอง	กล้วย	หญ้าเลี้ยงสัตว์
LI-LB	S3o	S2m	S1	S2z	S2m	S2m	S2m	S2m	S2mz	S1
Ntn-Ntn-d-IC	S3ower	S2msnr	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3z	S2sr
Ntn-Ntn-d-ID	N	S2msnwer	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3zwe	S2szwer
Ntn-Ntn-d-IE	N	S3we	S3wer	N	S3wer	S3wer	S3wer	S3wer	N	S3zwe
Pac-clB	S3o	S2mn	S2n	S2n	S2mn	S2mn	S2mn	S2mn	S2m	S2nz
Pac-clC	S3owe	S2mn	S2n	S2n	S2mn	S2mn	S2mn	S2mn	S2mwe	S2nz
Ro-mw,fl-LB-Ro-mw-silB	S2onzwe	S2mnoz	S2nz	S2onz	S2mnoz	S2mnoz	S2mnoz	S2mnoz	S3z	S2nz
Ro-mw-silB	S2onzwe	S2mnoz	S2nz	S2onz	S2mnoz	S2mnoz	S2mnoz	S2mnoz	S3z	S2nz
Tim-md-slE	N	S3we	S3wer	N	S3wer	S3wer	S3wer	S3wer	N	S3we
Tim-slD	N	S2msnwer	S2snwe	S3er	S2msnwe	S2msnwe	S2msnwe	S2msnwe	S3ze	S2snwer
Tkn-slB	S3o	S2msn	S2sn	S3r	S2msn	S2msn	S2msn	S2msn	S3z	S2sn
SC	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
W	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

หมายเหตุ: 1) สมบัติดินจากตารางที่ 3-4

2) ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน:

t = อุณหภูมิ   m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช   s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร   w = ศักยภาพในการใช้เครื่องจักร
n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร   o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช   e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน   r = สภาพการหยั่งลึกของราก
f = ความเสียหายจากน้ำท่วม   x = การมีเกลือมากเกินไป   z = สารพิษ   k = สภาพการเขตกรรม

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุดแต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงานและนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินเป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้เขตการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง ใช้กรอบแผนพัฒนาจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2561-2565 เป็นแนวทางกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ทั้งนี้ในแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง พ.ศ. 2561-2565 ได้เชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศรวมทั้งแผนพัฒนา เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ตารางที่ 6-1) เป็นต้น

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	แผนปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ประเด็นย่อยที่ 2.1: จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเด็นย่อยที่ 2.2: ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 4 อนุรักษ์ฟื้นฟูและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน
5	นโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ.2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
6	ยุทธศาสตร์ภาคใต้ (พ.ศ.2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 1: พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ยุทธศาสตร์ที่ 2: พัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3: พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 4: พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก ยุทธศาสตร์ที่ 5: อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 6: พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน
7	ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (พ.ศ. 2561-2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1: พัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และการตลาด
8	ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนราธิวาส (พ.ศ.2561-2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาและเสริมสร้าง คุณภาพชีวิต

		ประชาชนบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ใช้ ประโยชน์อย่างยั่งยืนและมีสิ่งแวดล้อมที่ดี
9	แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561- 2565) องค์การบริหารส่วน ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและ การท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ที่มา: 1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7) ได้หมายเหตุว่า “ประมวลและ
กลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระ
ราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542
เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

2. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ราชกิจจานุเบกษา, 2561

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ, 2560

4. แผนบริหารจัดการทรัพยากรดินปัญหาของประเทศไทยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) กรมพัฒนาที่ดิน, 2561

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนราธิวาส (พ.ศ. 2561-2565) สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2564

6. แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ตำบลภูเขาทอง (พ.ศ. 2561-2565) องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง, 2564

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนด
รูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของ
ทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ
เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด
แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น
จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะทำ
ให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ได้กำหนดออกเป็น 6 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม เขตพื้นที่ชุมชน เขตอุตสาหกรรม พื้นที่แหล่งน้ำ และเขตพื้นที่เฉพาะรายละเอียด (ตารางที่ 6-2 และภาพที่ 6-1)

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

ลำดับที่	หน่วยแผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	ไร่	ร้อยละ
1		เขตพื้นที่ป่าไม้	51,462	65.93
11		เขตป่าอนุรักษ์	51,462	65.93
	111	เขตคุ้มครองสภาพป่า	49,570	63.50
	112	เขตพื้นที่ฟูสภาพป่าตามธรรมชาติ	99	0.13
	113	เขตพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติภายใต้เงื่อนไข	1,793	2.30
2		เขตเกษตรกรรม	18,286	23.43
23		เขตไม้ผล/พืชผัก	3,826	4.90
	223	เขตปลูกไม้ผลมีศักยภาพการผลิตสูง	3,483	4.46
	233	เขตปลูกไม้ผลมีศักยภาพการผลิตต่ำ	343	0.44
24		เขตไม้ยืนต้น	14,460	18.53
	224	เขตปลูกไม้ยืนต้นมีศักยภาพการผลิตสูง	8,241	10.56
	234	เขตปลูกไม้ยืนต้นมีศักยภาพการผลิตต่ำ	6,219	7.97
3		เขตชุมชน	809	1.04
	320	เขตชุมชนชนบท	809	1.04
4		เขตอุตสาหกรรม	6	0.01
	420	เขตอุตสาหกรรมเหมืองแร่	6	0.01
5		เขตแหล่งน้ำ	280	0.36
	510	แหล่งน้ำธรรมชาติ	234	0.30
	520	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	46	0.06
6		เขตพื้นที่เฉพาะ	7,225	9.23
	620	เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสีแกวคล้อม	7,225	9.23
		รวม	78,068	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.4.1 เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ 51,462 ไร่ หรือร้อยละ 65.93 ของเนื้อที่ตำบล สามารถแบ่งพื้นที่เป็นเขตเดี่ยว คือ เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์** พื้นที่เขตนี้กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ป่าที่หายาก ตลอดจนการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศเพื่อป้องกันภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ดินถล่ม การชะล้างพังทลายของดิน รวมถึงประโยชน์ด้านการศึกษาวิจัยและนันทนาการของประชาชน พื้นที่ในเขตนี้ครอบคลุมพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกเขตการใช้ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์นี้ เมื่อพิจารณาจากข้อมูลผลการสำรวจสภาพการใช้ที่ดิน สามารถจำแนกออกเป็นบริเวณที่มีสภาพป่าไม้สมบูรณ์ สภาพป่าไม้เสื่อมโทรม ไม้ละเมาะ หรือบางบริเวณมีการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม ในพื้นที่สามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินได้เป็น 3 เขต ได้แก่

1.1) **เขตคุ้มครองสภาพป่า (หน่วยแผนที่ 111)** มีเนื้อที่ 49,570 ไร่ หรือร้อยละ 63.50 ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่เขตนี้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดที่ต้องสงวนไว้เพื่อการอนุรักษ์ ประกอบกับสภาพปัจจุบันยังคงเป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์

1.2) **เขตฟื้นฟูสภาพป่าตามธรรมชาติ (หน่วยแผนที่ 112)** มีเนื้อที่ 99 ไร่ หรือ ร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล เขตฟื้นฟูสภาพป่าตามธรรมชาติ พื้นที่เขตนี้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดที่ต้องสงวนพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์ตามธรรมชาติ ต่อมาเกิดการบุกรุกพื้นที่ โดยการตัดต้นไม้เพื่อใช้ประโยชน์และนำที่ดินมาใช้ด้านเกษตรกรรมในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อดินเสื่อมสภาพลง ผลผลิตทางการเกษตรกรรมเริ่มลดลงจนไม่คุ้มกับการลงทุน เกษตรกรที่ครอบครองที่ดินก็ปล่อยให้เป็นที่รกร้าง แต่เนื่องจากพื้นที่นี้มีลูกไม้ของพรรณไม้ดั้งเดิม ซึ่งสามารถเจริญเติบโตและปรับสภาพได้ระดับหนึ่ง ถ้าไม่มีการรบกวนพื้นที่ดังกล่าว สภาพป่าที่เสื่อมโทรมจะสามารถฟื้นตัวขึ้นมาเป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์ได้อีกครั้ง

1.3) **เขตพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติภายใต้เงื่อนไข (หน่วยแผนที่ 113)** มีเนื้อที่ 1,793 ไร่ หรือร้อยละ 2.30 ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่เขตนี้อยู่ในเขตป่าตามกฎหมาย ดังนั้น มาตรการ การใช้ที่ดินดังกล่าวควรเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งมาตรการการใช้ที่ดินดังกล่าวของเขตนี้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดที่ต้องสงวนพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นป่าสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ต่อมาเกิดการบุกรุกที่ดิน มีการตัดต้นไม้เพื่อใช้ประโยชน์และนำที่ดินมาใช้ด้านการเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

6.4.2 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 18,286 ไร่ หรือร้อยละ 23.43 ของเนื้อที่ตำบล สามารถแบ่งพื้นที่เขตการเกษตรกรรมเป็น 2 เขต คือ เขตไม้ผลและเขตไม้ยืนต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) เขตไม้ผล

1.1) **เขตปลูกไม้ผลมีศักยภาพการผลิตสูง (หน่วยแผนที่ 223)** มีเนื้อที่ 3,483 ไร่ หรือร้อยละ 4.46 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินทอน (Ntn) ชุดดินลำภูรา (LI) ชุดดินปากจั่น (Pac) และชุดดินตาขุน (Tkn) ตามลำดับ

1.2) เขตปลูกไม้ผลมีศักยภาพการผลิตต่ำ (หน่วยแผนที่ 233) มีเนื้อที่ 343 ไร่ หรือร้อยละ 0.44 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินท้ายเหมือง (Tim) และชุดดินนาทอนตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- การชะล้างพังทลายของดิน
- ขาดแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตร

การจัดการที่ดินในอนาคต

- การปรับปรุงคุณภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทางเคมี ทางกายภาพ และทางชีวภาพ โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ต่างๆ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานและสนับสนุนการดำเนินงานจัดระบบส่งน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ พร้อมทั้งพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- ส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพดิน/การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- ส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพพื้นที่ดินกรดโดยการจัดหาปูนโดโลไมท์
- สนับสนุนการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเพื่อใช้ในการเกษตร
- สนับสนุนหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนราธิวาส/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส จัดหาตลาดรองรับผลผลิตและสินค้าทางการเกษตรให้แก่เกษตรกร

2) กรมวิชาการเกษตร อบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP)

3) กรมส่งเสริมการเกษตร อบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

4) องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง จัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

5) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อใช้ในการทำการเกษตร

2) เขตไม้ยืนต้น

2.1) เขตปลูกไม้ยืนต้นมีศักยภาพการผลิตสูง (หน่วยแผนที่ 224) มีเนื้อที่ 8,241 ไร่ หรือร้อยละ 10.56 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ลำภูรา (LL) ปากจั่น (Pac) รือเสาะ (Ro) และตาขุน (Tkh) ตามลำดับ

2.2) เขตปลูกไม้ยืนต้นมีศักยภาพการผลิตต่ำ (หน่วยแผนที่ 234) มีเนื้อที่ 6,219 ไร่ หรือร้อยละ 7.97 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินทอน (Ntn) ปากจั่น (Pac) ทั้ยเหมือง (Tim) และตาขุน (Tkh) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- การชะล้างพังทลายของดิน
- ขาดแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตร

การจัดการที่ดินในอนาคต

- การปรับปรุงคุณภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทางเคมี ทางกายภาพ และทางชีวภาพ โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ต่างๆ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานและสนับสนุนการดำเนินงานจัดระบบส่งน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ พร้อมทั้งพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- ส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพดิน/การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- ส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพพื้นที่ดินกรดโดยการจัดหาปูนโดโลไมท์
- สนับสนุนการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเพื่อใช้ในการเกษตร
- สนับสนุนหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- สนับสนุนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง จัดทำโครงการเยาวชนรักษ์ท้องถิ่นรักษ์น้ำอนุรักษ์ป่าในพื้นที่

2) องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง จัดทำโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

3) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อใช้ในการทำการเกษตร

6.4.3 เขตชุมชน

มีเนื้อที่ 809 ไร่ หรือร้อยละ 1.04 ของเนื้อที่ตำบล สามารถแบ่งพื้นที่เป็นเขตเดียว คือ เขตชุมชนชนบท (หน่วยแผนที่ 320)

6.4.4 เขตอุตสาหกรรม

มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล สามารถแบ่งพื้นที่เป็นเขตเดียว คือ เขตอุตสาหกรรมเหมืองแร่ (หน่วยแผนที่ 420)

6.4.5 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 280 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ และ บ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม สามารถแบ่งพื้นที่เขตแหล่งน้ำเป็น 2 เขต คือ เขตแหล่งน้ำธรรมชาติและเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น โดยมี รายละเอียดดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำธรรมชาติ (หน่วยแผนที่ 510) มีเนื้อที่ 234 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ ตำบล

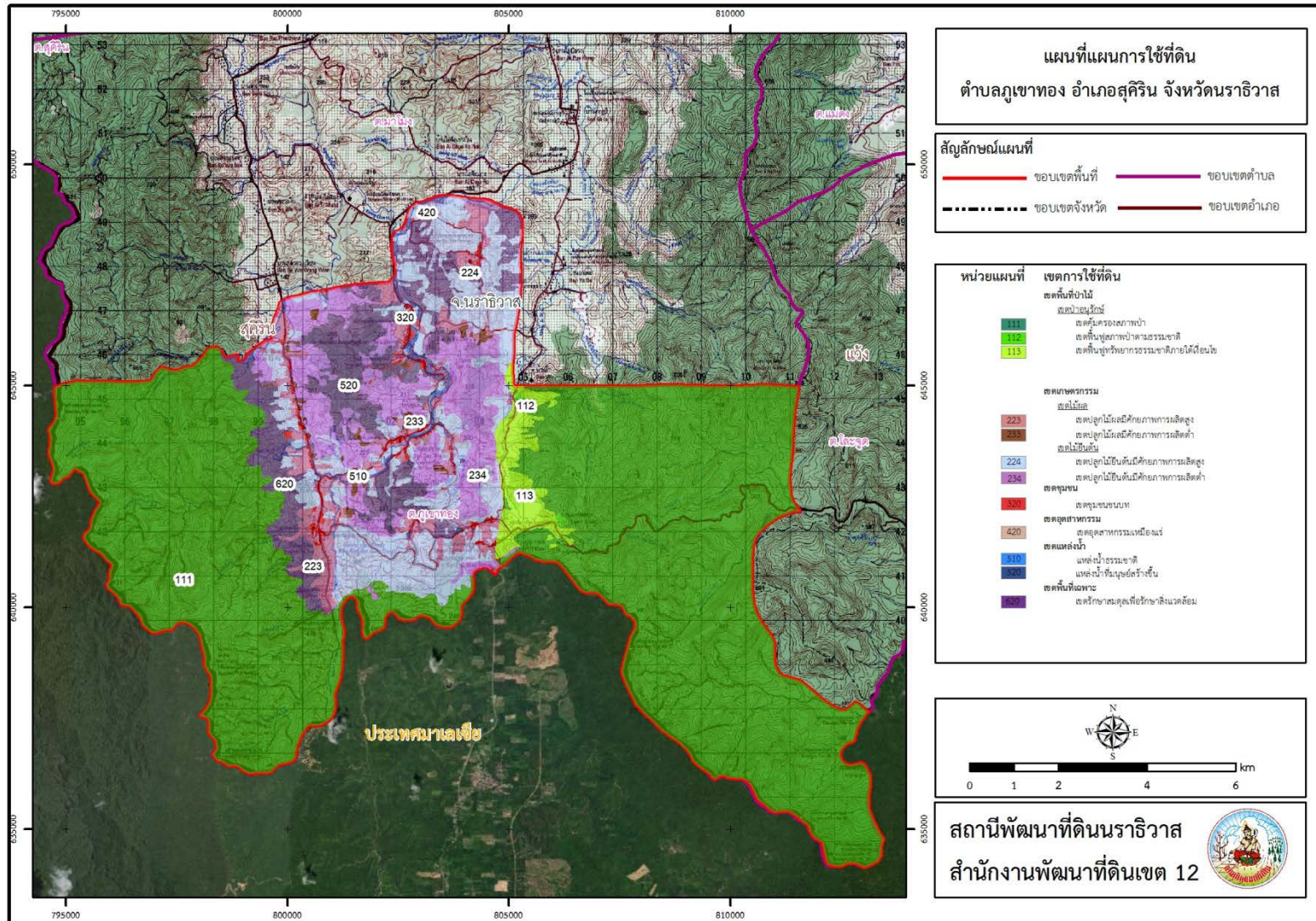
2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (หน่วยแผนที่ 520) มีเนื้อที่ 46 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ ตำบล

6.4.6 เขตพื้นที่เฉพาะ

มีเนื้อที่ 7,225 ไร่ หรือร้อยละ 9.23 ของเนื้อที่ตำบล สามารถแบ่งพื้นที่เป็นเขตเดียว คือ เขต รักษาสมดุลเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม (หน่วยแผนที่ 620) ชุมชนควรให้ความสำคัญร่วมกับหน่วยงานทาง ราชการในการรักษาพื้นที่สีเขียวภายนอกพื้นที่ป่าไม้ โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลายน้ำ และเป็นพื้นที่ตาม ธรรมชาติที่มีไม้พุ่มและไม้ละเมาะขึ้นสลับกันการคงสภาพปัจจุบันให้ได้มากที่สุด

ภาพที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

6.5 ระบบการปลูกพืชตามเขตการใช้ที่ดิน

การจัดทำระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดรูปแบบระบบการปลูกพืชให้เหมาะสมกับการใช้ที่ดินให้ถูกต้องเหมาะสมกับศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ได้จัดทำระบบการปลูกพืชขึ้นใหม่ดังนี้ (ภาพที่ 6-2) เขตไม้ผลและไม้ยืนต้น มีการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพในแปลงและปรับปรุงคุณภาพพื้นที่ดินกรดโดยการใช้ปูนโดโลไมท์

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	บริเวณพื้นที่ดอน											
1. ไม้ยืนต้น	ปุ๋ยอินทรีย์		โดโลไมท์			ยางพารา						
	ปุ๋ยอินทรีย์		โดโลไมท์			ปาล์มน้ำมัน						
2. ไม้ผล	ปุ๋ยอินทรีย์		โดโลไมท์			เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง						

ภาพที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามเขตการใช้ที่ดินตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส

การวิเคราะห์ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน พบว่า เป็นการปลูกพืชที่เหมาะสม กับศักยภาพของดินและมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่า เพื่อเพิ่มผลผลิต ลดรายจ่าย และเพิ่ม รายได้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้ได้มีการเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีแผนการใช้ที่ดิน ตารางที่ 6-3

ตารางที่ 6-3 การเปรียบเทียบระบบการปลูกพืชก่อนและหลังมีเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	ระบบการปลูกพืชปัจจุบัน	ระบบการปลูกพืชหลังมีแผนการใช้ที่ดิน
เขตไม้ยืนต้น	ยางพารา ปาล์มน้ำมัน	ปุ๋ยอินทรีย์/ โดโลไมท์/ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน
เขตไม้ผล	เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง	ปุ๋ยอินทรีย์/ โดโลไมท์/ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง

6.6 การจัดการความต้องการของชุมชน

จากระบบการปลูกพืช (cropping pattern) ดังที่แนะนำในภาพที่ 6 -2 นี้ เมื่อพิจารณาถึงปัญหาทั้ง 3 ด้าน (ในบทที่ 4) ต้องมีการจัดการความเสี่ยง (Risk management) ให้แก่เกษตรกรและองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้าใจถึงผลประโยชน์ของระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ดังนี้

ปัญหาการขาดแคลนน้ำ น้ำไม่เพียงพอต่อพื้นที่ทำการเกษตร

- การใช้น้ำในปัจจุบัน เกษตรกรบางรายสูบน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเข้าไปยังพื้นที่ตนเองมี ปัญหาเรื่องน้ำป่าพัดพาทรายมาถมพื้นที่น้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก เกิดปัญหาทรายอุดตันบริเวณท่อส่งน้ำ นอกจากนี้ เกษตรกรบางรายมีแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว) ในพื้นที่ของตนเองซึ่งบ่อจิว ขนาด 1,260 ลบ.ม. ขนาดใหญ่เกินความต้องการของเกษตรกรไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ในช่วงฤดูแล้ง

- การใช้น้ำในอนาคต สร้างฝายชะลอน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่ พร้อมท่อส่งน้ำเข้าพื้นที่ทำการเกษตร ตามความต้องการของเกษตรกรที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปเสริมท่อส่งน้ำลักษณะ วงข้างเพื่อระบายทรายออกเพื่อแก้ปัญหาทรายอุดตันบริเวณท่อส่งน้ำ การขุดสระในโครงการแหล่งน้ำใน ไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว) ให้สามารถปรับลดขนาด ให้เหลือประมาณ 600-800 ลบ.ม. หรือขุด ตามสภาพพื้นที่ เพื่อเพิ่มประโยชน์การใช้น้ำและไม่เสียพื้นที่เพื่อทำการเกษตรมากเกินไป

ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน น้ำป่าพัดพาทรายมาถมพื้นที่น้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก

- การในพื้นที่ทำการเกษตรในปัจจุบัน ปลูกพืชโดยไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการจัดระบบอนุรักษ์ดินและ น้ำ

- การในพื้นที่ทำการเกษตรในอนาคต จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สูง โดยการไถพรวน และปลูกพืชตามแนวระดับ ตลอดจนการทำขั้นบันไดดินเพื่อชะลอความเร็วของน้ำไม่ให้กัดเซาะ ควบคุม การไหลบ่าของน้ำ และการชะล้างพังทลายของดิน

ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ การจัดการดินและปุ๋ยอาจไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช

- การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ปลูกทั้งไม้ยืนต้นและไม้ผล

- การใช้ที่ดินในอนาคต หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตในแต่ละรอบ ควรแนะนำเรื่องการเก็บตัวอย่าง ดินเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การให้คำแนะนำด้านการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินควบคู่กับการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ บางพื้นที่ที่มีปัญหาดินกรด ควรส่งเสริมวัสดุปรับปรุงดิน (โดโลไมท์)

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังจากจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขากอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลภูเขากอง ไปเสนอต่อสภาเทศบาลตำบลภูเขากอง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลภูเขากอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส จำนวน 2 โครงการ ดังนี้

- 1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2) การบริหารจัดการน้ำ

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/ โครงการ ดังนี้

- 1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
  - 1.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
  - 1.1.2) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
  - 1.1.3) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
  - 1.1.4) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์
  - 1.1.5) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- 1.2) การบริหารจัดการน้ำ
  - 1.2.1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
  - 1.2.2) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
- 1.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
  - 1.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
  - 1.3.2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

7.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา/ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา)

1.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

1.4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

(ตารางที่ 7-2)

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่โรงพยาบาลอินทรี ตำบลภูเขทอง เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2564 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาระบบส่งน้ำ การก่อสร้างฝาย รวม 6 รายการ ดังนี้

7.5.1 การพัฒนาระบบส่งน้ำ/ ระบายน้ำ

1) โครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำจากฝายพระราชดำริ (หมู่ที่ 3)

2) โครงการขุดลอกฝาย (หมู่ที่ 3)

3) โครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำ (หมู่ที่ 4 และ 5)

7.5.2 การก่อสร้างฝาย

1) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำพร้อมท่อส่งน้ำ (หมู่ที่ 2 และ 5)

2) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ/ ฝายมีชีวิต (หมู่ที่ 8)

7.5.3 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

1) โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก ขนาด 600-800 ลบ.ม. (หมู่ที่ 5 และ 6)

นอกจากสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา ได้ดำเนินการแล้วจัดทำคำของบประมาณประจำปี 2563 เพื่อขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานจัดระบบส่งน้ำ หมู่ที่ 4 บ้านไธร์กาเปาะ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการขอรับการสนับสนุนแผนงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ของตำบลภูเขทอง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลภูเขทอง ในภาพรวมจะสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ในพื้นที่ตำบลภูเขทอง พื้นที่สูงชันอยู่ในเขตนิคมพัฒนาตนเองสุโขทัย คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร จากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลภูเขทอง ซึ่งมีเนื้อที่รวม 78,068 ไร่ นั้น พบว่า ระดับความลาดชันมากกว่า 12% มีจำนวนมากถึง 10,680 ไร่ หรือร้อยละ 13.68 ระดับความลาดชันระหว่าง 5-12% มีจำนวน 3,686 ไร่ หรือร้อยละ 4.72 มีที่ราบที่ระดับความลาดชัน 2-5 % เพียงร้อยละ 7.3 เท่านั้น จากการที่สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลาดชันดังกล่าวนี้ ผลกระทบที่ตามมา คือ เกิดการชะล้างพังทลายของดินที่พบว่ามี ความรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุดรวม 5,903 ไร่ หน้าที่ดินที่ถูกชะล้างลงสู่เบื้องล่างจึงไปทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือน ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็น การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านในตำบลภูเขทอง ทั้งเพื่ออุปโภค-บริโภค และการเกษตร นอกจากนี้ในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 12% นั้นมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเท่านั้น จึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ส่วนปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกันเนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํานั้น นอกจากมีผลจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้าน ในตำบลภูเขทองที่เร่งด่วน คือ “การจัดหาน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนน้ำและน้ำท่วม จะสรุปได้ว่ามี 3 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ ลำเหมือง ลำน้ำอิง เป็นต้น (2) สร้างอ่าง ฝายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ก่อสร้างประปาภูเขาโดยส่งน้ำด้วยท่อ P.E. ก่อสร้างระบบส่งน้ำจากฝายที่มีอยู่เดิม

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 3 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วจะแก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนน้ำทั้งตำบลบ้านภูเขทองได้โดยสิ้นเชิง”

7.6 ระยะเวลาดำเนินการ

7.6.1 ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2565 (ต.ค.-ธ.ค.2564) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ

- 1) สำรวจเพื่อออกแบบระบบพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบล โดยเน้น 3 กิจกรรม คือ
  - 1.1) การปลูกป่า
  - 1.2) ฝายชะลอน้ำ (เน้นการจัดทำประปาภูเขา)
  - 1.3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.6.2 การก่อสร้างในไตรมาสที่ 2-4 ของปีงบประมาณ 2565

1) งานเร่งด่วน

งานเร่งด่วน คือ การแก้ไขปัญหาอุปโภคและบริโภค โดยวิธีการจัดทำฝายชะลอน้ำและระบบส่งน้ำ

2) งานก่อสร้างตามงบประมาณ

ดำเนินการจัดทำโครงการตามผลการสำรวจและออกแบบ

7.6.3 การพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งระบบ

อีกทางเลือกหนึ่งในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และการขาดแคลนน้ำรวมทั้งน้ำท่วม คือ การประกาศเขตพื้นที่ตำบลภูเขทอง อยู่พื้นที่เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำไอ้ป่าโจ (2556)

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/ โครงการ	เป้าหมาย	หน่วยนับ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม				
1.1 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 200 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน			
1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 300 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	100	ราย	1,500
	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	4	กลุ่ม	40,000
	1.3 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	1	แห่ง	320,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	140	ตัน	238,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	280	ไร่	4,200
	2. การบริหารจัดการน้ำ			
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	3	บ่อ	53,400
	2.2 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ	1	แห่ง	2,000,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน			
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	150,000	กล้า	22,500
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	30	ไร่	51,000

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 200 ไร่ 1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 300 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา/ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา) 2. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลภูเขของ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดนครราชสีมา แผน 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/ โครงการ/ กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568	2569		2565	2566	2567	2568	2569		
เขตไม้ผล	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	พต.
	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	4	4	4	4	4	20	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พต.
	1.3 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	-	-	3	320,000	320,000	320,000	-	-	960,000	พต.
	1.4 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	140	70	70	70	70	420	238,000	119,000	119,000	119,000	119,000	714,000	พต.
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	280	140	140	140	140	840	4,200	2,100	2,100	2,100	2,100	12,600	พต.
เขตไม้ยืนต้น	2. การบริหารจัดการน้ำ														
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	3	3	-	-	-	6	53,400	53,400	-	-	-	106,800	พต.
	2.2 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ	แห่ง	1	-	-	-	-	1	2,000,000	-	-	-	-	2,000,000	พต.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/ โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568	2569		2565	2566	2567	2568	2569		
เขตไม้ยืนต้น	3. การฟื้นฟูและป้องกันการ ชะล้างพังทลายของดิน														
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	150,000	150,000	100,000	100,000	100,000	600,000	180,000	180,000	120,000	120,000	120,000	720,000	พต.
เขตไม้ยืนต้น	4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำ														
	4.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืน ต้นโตเร็ว	ไร่	30	10	10	-	-	50	51,000	17,000	17,000	-	-	85,000	พต.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้ในปีเป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

คณะผู้จัดทำ

นายศรีศักดิ์	ธานี	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12
นายนรา	สุขไชย	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส
นายพรพรม	พรหมเดชะ	ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน
นายอิทธิศักดิ์	ขุนทอง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นายวิโรจน์	ปิ่นพรม	นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
นายอัสมาน	ตาและ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางหทัยกานต์	พัตยา	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวสุรีย์พร	นวลศรี	เศรษฐกรชำนาญการ